

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2011

Věra Špičáková

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Patologický hráč a vliv na rodinu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alena Plšková

Vypracovala:
Věra Špičáková

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Patologický hráč a vliv na rodinu“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce. Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 10. 4. 2011

.....
Věra Špičáková

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, vstřícný přístup, který mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi Petrovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce, a které si opravdu nesmírně vážím.

Věra Špičáková

OBSAH

Úvod	2
1. Popis problematiky patologického hráčství	4
1.1. Patologické hráčství	4
1.2. Fáze gamblerství	6
1.3. Statistické údaje	8
1.4. Ohrožené věkové a sociální skupiny	9
1.5. Anonymní hráči	11
1.6. Prevence	13
1.7. Možnosti léčby	16
2. Právní úprava v ČR	18
3. Následky ohrožující rodinný a společenský život gamblera	25
3.1. Narušení důvěry v rodině	25
3.2. Rozvodovost	27
3.3. Nezaměstnanost	28
3.4. Bezdomovectví	29
3.5. Krádeže, kriminalita	29
4. Praktická část	32
4.1. Kazuistika	32
4.2. Interpretace poznatků z kazuistiky a porovnání s teoretickou částí	38
Závěr	40
Resumé	42
Anotace	43
Seznam použité literatury	44
Seznam příloh	46

Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji tématu, které silně ovlivňuje naši společnost. Jedná se o patologické hráčství (angl. compulsive gambling). Tento problém hýbe celou naší republikou, vládou, parlamentem, městy, rodinami i jednotlivci. Pro každého z vyjmenovaných jde o jiné priority – od vidin finanční injekce do státních a obecních rozpočtů až po smutné, bolestivé osudy lidí, kteří této závislosti nedokázali vzdorovat.

I já osobně mám s gamblerstvím neblahé zkušenosti, ovlivnilo zásadně můj život, protože se do chapadel tohoto strašáka chytil můj blízký člověk. Řešení může být buď bezvýchodné, nebo mít šťastný konec, ale v každém případě za tím stojí tvrdý průběh, který ovlivňuje nejen hráče, ale především jeho rodinu, kamarády a známé.

Proto si vážím oboru, který studuji a to sociální pedagogiky. Obor má široký záběr, hlavní myšlenkou všech sociálních pedagogů je pomoc druhým. Zaměřuje se na zvládání životních situací bez ohledu na věk, dává důraz na ochranu jedince před rizikovými vlivy a snaží se tyto vlivy minimalizovat. Sociální pedagogika má transdisciplinární charakter spolu s různými disciplínami, jako je sociologie, psychologie, právo, filosofie, biologie, teologie atd. Má rozsáhlý záběr, který splývá v jedno – hledat odpověď na nevyzpytatelná rizika dnešního světa.

Bohužel dnešní společnost se jeví jako konzumní. Lidé podceňují důležitost soudržnosti rodiny a rodinného štěstí. Chybějící pocit, že domov znamená láska, povídání, důvěra, kladný žebříček hodnot, vychovávání k dobrým mravům a především k umění trávit hodnotně volný čas, vážit si druhých lidí, vede k patologickým jevům ve všech stádiích života, tj. dětství, mládí, dospělost, stáří. Gambling se vede ruku v ruce s alkoholismem, drogami, rozvody, kriminalitou. V dnešní době patologickým hráčstvím trpí až 3 % osob v České republice.

Výherní hrací automaty můžeme vidět na každém kroku. V posledních letech se stala Česká republika rájem hazardu. Název výherní hrací automat je velmi

zavádějící, protože když se vnoříme do problematiky hráčství, zjistíme, že tento název má dvě tváře:

- je velmi malá pravděpodobnost výhry, takže je můžeme přejmenovat ne na výherní ale „proherní“ automaty,
- i v případě, že se hráči podaří vyhrát, je to hráčova zkáza, protože i vyhrané peníze následně skončí zpátky v automatu spolu s dalšími.

Cílem mojí práce je poukázat na nebezpečí problémů v rodině a zaměstnání plynoucí z gamblerství. V teoretické části se budu zabývat vymezením pojmu patologické hráčství, fázemi gamblerství, ohroženými věkovými a sociálními skupinami, možnostmi léčby. Jak se hráčství podepisuje na život v rodině, rozvodovosti, nezaměstnanosti, bezdomovectví, krádežích a kriminalitě. Dále v praktické části uvedu kazuistiku podloženou vlastní zkušeností, ve které vymežím možné příčiny vzniku závislosti a dopady v oblasti společenského a rodinného života. Vzhledem k subjektivnímu popisu v kazuistice by moje práce mohla sloužit jako výpověď jedné z mnoha „obětí gamblerství“. Mohla by být využita při preventivních programech pro gamblery a v terapeutických komunitách léčeben jako sekundární prevence.

Hned na začátku mě napadla otázka: „Jsou výherní hrací automaty pro společnost přínosem?“ Těžko se hledá kladná odpověď, proto se budu zabývat gamblerstvím z mnoha úhlů pohledu. Především z pohledu rodiny, na které padá břímě všech následků hráčské vášně. Rodina je vystavena mnoha faktorům, které se nevyskytovaly před vznikem závislosti a které zásadně ovlivňují a působí na jednotlivé její členy.

1. Popis problematiky patologického hráčství

1.1 Patologické hráčství

Patologické hráčství souvisí s hazardními hrami. Pro hazardní hry je typická možnost koupení výhry. Nejedná se tedy o možnost ovlivnění výsledku hry, průběh a výsledek není závislý na hráčových vědomostech, zkušenostech či dovednostech. Mezi tyto hry patří výherní automaty, kasina, sportovní sázky, karetní hry hrané pro peníze a objevují se stále nové formy jako je bingo, elektronická ruleta, ale i losy. V odborné literatuře se o výherních automatech uvádí: „Po listopadu roku 1989 se tato forma hazardní hry u lidí, kteří mají vážné problémy, pro něž se přicházejí léčit, jednoznačně převládá. Automaty mohou být buď zábavní, nebo tzv. výherní. U zábavních automatů si hráč kupuje čas. O hazardní hru se tedy nejedná. U tzv. výherních automatů si zákazník kupuje možnost výhry. Jde tedy jasně o hazardní hru.“ (Nešpor, 2006, s. 10)

Jedná se o nemoc či dočasnou indispozici? Americká psychiatrická asociace v roce 1980 uznala gamblerství za nemoc. U nás se jako diagnóza užívá od roku 1994. Zda se v konkrétním případě jedná o patologické hráčství, určí odpovědi na otázky

- zda se objeví recidiva během jednoho roku dvakrát až třikrát,
- i přesto, že tyto zkušenosti nepřináší hráči nic dobrého, naopak ho obtěžují, pokračuje v hraní dále,
- jedinec se zabývá hrou v myšlenkách i mimo hru,
- pocíťování silného puzení ke hře, neschopnost se ovládnout.

Patologické hráčství se dá přirovnat k závislosti na alkoholu či na návykových látkách. Pod značkou F63.0 zahrnuje i Mezinárodní klasifikace nemocí gamblerství mezi nemoci a popisuje tuto nemoc následovně: „Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků.“ Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo

porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko vládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí. Toto zaujetí a puzení se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující. K diagnostickým vodítkům patří trvale se opakující hráčství, které pokračuje a často i vzrůstá přes nepříznivé sociální důsledky, jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozvrat osobního života.“ (<http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>).

Poslední uvedená fakta se vztahují k tzv. bažení (angl. craving), což je velmi silná touha po hře, která je těžko ovládnutelná (Nešpor, Csémy, 1998, s. 5). Jedná se o termín, který se prolíná do všech závislostí. Je dokázáno, že bažení je největší v přítomnosti daného předmětu (např. je větší v herně než při sportovním výkonu) a je nejsilnější v prvních dnech vědomé abstinence. Psychická nepohoda, alkohol, rodinné problémy mohou bažení rozdmýchat a to vede k recidivě. Bažení sebou přináší další biopsychologické změny u jedince, můžeme uvést např. oslabení paměti (hráč zapomíná/chce zapomenout na předešlé neúspěchy při hře), aktivují se potní žlázy, snižuje se postřeh, zvyšuje se tep.

Co očekávají hráči od hraní? Mezi důvody, které nejčastěji vyvolávají v jedinci bažení a následnou recidivu, patří:

- nevědomí, jak naložit s množstvím volného času nebo peněz
- rodinné problémy
- ztráta zaměstnání
- ztráta sebedůvěry
- touha po odreagování, po vzrušení
- únik před samotou

Výše zmíněné důvody mohou být jak příčinou vzniku závislosti, ale také krutým následkem. Tomu se ale budeme věnovat v kapitole 3.

K posouzení, zda se u jedince jedná pouze o momentální druh zábavy, nebo se vyskytlo riziko patologického hráčství, pomůže dotazník na patologické hráčství, který uvádím v příloze č. 1.

„Ale setkal jsem se i s tím, že člověk, který nikdy předtím u automatu nestál, vyhrál hned napoprvé. Asi za dvacet korun vyhrál dvě stě korun, „kováky“ vybral, sedl

si ke stolu a pozval své známé na skleničku. Všichni ho obdivovali, neboť dokázal v danou chvíli „jednorukého banditu“, jak se mimochodem hracím automatům říká, porazit. Za čas jsem toho samého člověka potkal u automatu v poněkud jiné náladě. Byl bledý, smutný a bezmocný. Automaty ovládly celou jeho osobu“. (Kohout, 2000, s. 14).

1.2 Fáze gamblerství

Nešpor ve své publikaci Už jsem dost prohrál, uvádí 3 fáze (stadia) rozvoje patologického hráčství, které jsem doplnila o další 3 fáze:

1. Fáze (stadium) výher

Závislost vzniká plíživě, nenápadně. Z několika pokusů o zábavu a o výhru se může vyvinout závislost na výherních hracích automatech. Prvotní výhra dává hráči naději na velké zisky, zlepšení finanční rodinné situace (nové auto, pračka, dražší dovolená). Ale právě velká výhra, jak jsem se již zmínila, je pro jedince neštěstím. Snaží se vyhrát víc, ale přitom veškerá výhra v 99 % končí opět v automatu spolu s dalšími úspory. V této fázi hráč hýří optimismem, dokonce se i v rodině chlubí svými výhrami. Sázky zvyšuje, rodinný rozpočet ještě neutrpí velkou ránu. V této fázi je nejlepší přestat. Zde je přelom, pokud tak hráč neudělá, ze zábavy se stává závislost.

2. Fáze (stadium) prohrávání

Zvyšování sázek vede k větším prohrám a propadům. Hráč již hraje většinou v osamění, nevyhledává společnost a svou hru tají. Peníze na kontech se zužují. Objevuje se carving, hráč si nedokáže pomoci, aby nehrál. Nutková tuha po hře, představy výhry, vzrušení při pohledu na blikající automat, neuvědomování si propasti, která vzniká mezi hráčem a ostatními lidmi. Fáze s sebou přináší zapírání, lhaní, výmluvy, půjčky (v lepším případě od kamarádů, v horším od lichvářů), skrývání hraní před členy rodiny, neplacení složenek, účtů, trpí i zaměstnání. Rodina si všímá roztěkanosti, nespavosti a podrážděnosti člena, který si už neumí poradit sám, ale problém si v této fázi nepřipouští.

3. Fáze (stadium) zoufalství

Tato fáze je nejkritičtější, hráč je na dně, rodina se od něj odvrací, pociťuje osamělost. V mnoha případech je vyhozen z práce pro neplnění pracovních povinností, řeší problémy, kde sehnat peníze a to je prvním krokem vedoucí ke krádežím, dalším patologickým jevům. Hráč hází vinu na druhé, snaží se ospravedlnit. Nejhoršími závěry jsou myšlenky o sebevraždě. (Nešpor, 2006, s. 14)

V případě pomoci sociálních pedagogů, psychologů, psychiatrů a rodiny je možný návrat jedince zpět do normálního života s běžnými starostmi, po kterých hráč v posledním stadiu vlastně touží. Je důležité vědět, že za ním stojí rodina, partner. Návrat můžeme rozdělit opět do tří fází:

4. „Fáze kritičnosti

Poctivé hledání pomoci, naděje, realismus, hráč přestává hrát, zodpovědnější myšlení, finanční inventura, jasnější uvažování, zkoumá své duchovní potřeby, schopnost řešit problémy a rozhodovat se správně, návrat do zaměstnání.

5. Fáze znovuvytvoření

Snaha o vyrovnaní rodinného rozpočtu, začíná splácet dluhy, plánuje, jak nahradit škody, schopen přijímat své silné i slabé stránky, zlepšení vztahů k rodině a k partnerovi, nové zájmy, návrat sebeúcty, rodina a přátelé mu začínají znovu věřit, kvalitní cíle, vyřešení právních komplikací, je trpělivější, více času tráví s rodinou, je méně podrážděný a klidnější.

6. Fáze růstu

Přestává se zabývat myšlenkami na hru. Pohotově řeší různé problémy, začíná se chápat a rozumět si, začíná chápat druhé, je schopen projevovat druhým náklonnost a pomáhat jim. Nachází nový způsob života. Je pochopitelné, že fáze růstu dosáhnou jen někteří, jiní zůstanou na půl cesty a další ani nebývají ochotni se na dalekou cestu za duševním zdravím vydat.“ (Marhounová, Nešpor, 1995, s. 101-102).

Každá fáze zabere asi rok života, pokud se hráč dostane do poslední fáze, je to rodinné štěstí, krize může být zažehnána. Není ale úplně vyhráno, recidivy se opakují.

1.3 Statistické údaje

Z patologického hráčství se v roce 2009 v českých ordinacích léčilo 1435 lidí, téměř o 19 % víc než v roce 2003. V lůžkových odděleních psychiatrických léčeben a nemocnic evidovali v roce 2009 případů 612 s touto diagnózou, což je nejvíc od roku 2003. Mužů a tedy i otců od rodin se léčí asi desetkrát víc než závislých žen, i těch ale přibývá. Vyplývá to z údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky (dále jen ÚZIS, <http://www.uzis.cz/rychle-informace/pece-pacienty-diagnozou-f630>).

Největší podíl léčících se závislých hráčů je v Moravskoslezském kraji, 23 pacientů na 100.000 obyvatel. Následují kraje Olomoucký a Plzeňský. Nejmenší podíl hráčů registruje kraj Středočeský, uvádí ÚZIS.

Pacientů, kteří se ambulantně léčili z hráčství poprvé v životě, bylo v roce 2009 42 %. V roce 2003 to byla asi třetina léčících se gamblerů.

Necelých 6 % z celkového počtu závislých gamblerů tvoří lidé do 19 let věku. V minulých letech počty pacientů do 19 let stoupaly, ale nárůst byl nejspíš dán tím, že dříve byly problémy mladistvých spojené s počítači diagnostikovány jako poruchy chování. Nyní tyto problémy lékaři diagnostikují jako patologické hráčství.

S diagnózou hráčství bylo v posledních 7 letech ambulantně ošetřeno v průměru 1360 pacientů ročně. Na celkovém počtu pacientů v ordinacích psychiatrů se ročně patologičtí hráči podíleli z asi 0,3 procenta. Psychiatrické léčebny a psychiatrická oddělení nemocnic evidují v průměru 544 hospitalizací s diagnózou hráčství ročně. V roce 2009 se hráči léčili ve 273 zdravotnických zařízeních.

Neblahou statistikou se řadíme mezi první země ve střední Evropě prosázenými financemi. Například v roce 2008 celkově za hazard Češi prosázeli přes 100 miliard korun a ocitli se tak na čelním místě ze zemí střední Evropy. Pokusy o omezení či větší

zdanění hazardu se občas na politické scéně objeví, avšak bez valného výsledku. Hovoří se o silné lobby herních společností. (<http://www.pramenyzdravi.cz/7606574/>)

Vývoj počtu pacientů s diagnózou patologického hráčství v ambulantních zdravotnických zařízeních podle pohlaví a věkových skupin.

Rok	celkem	muži	ženy	0-14 let	15-19 let	20 a více let	nově zjištěná onemocnění
2003	1206	1110	96	3	171	1032	411
2004	1486	1375	111	1	84	1401	494
2005	1404	1325	79	1	131	1272	602
2006	1341	1225	116	2	84	1255	579
2007	1248	1145	103	1	73	1174	471
2008	1383	1298	85	5	154	1224	492
2009	1435	1304	131	3	79	1353	600

Zdroj: Aktuální informace č. 49 Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky ze dne 19. 8. 2010, Praha (http://www.uzis.cz/taxonomy_vtn/term/125)

1.4 Ohrožené věkové a sociální skupiny

Můžeme říct, že patologické hráčství se objevuje ve všech stádiích života, tj. dětství, mládí, dospělost, stáří i u všech sociálních skupin.

Přesto existují skupiny lidí, které jsou více ohroženy. Mohou mít větší sklony ke gamblerství vzhledem k prostředí, ve kterém se pohybují. Patří sem:

Mladí lidé

U mladých lidí se můžeme setkat s nepřírodným vztahem k výpočetní technice a v návaznosti i na výherních hracích automatech. Oba typy her vyžadují značný čas, zájem, u hracích automatů i nemalé finanční obnosy. U hráče dochází k utlumení rozvoje v oblastech, jako je vývoj identity, schopnost zvládat práci, učení, sociální dovednosti a partnerské vztahy. „Mládež, pro kterou je v současné době hazardní hraní stále ještě symbolem zkrácené cesty k vyšší ekonomické úrovni nebo naopak výrazem životní nudy, ztráty smyslu až apatie, stále častěji zaplňuje ústavní protigamblerské programy. V nich pozorujeme dále častý výskyt gamblingu jako součásti hospodského životního stylu v kombinaci s pitím piva, které rozpouští veškerá předešlá předsevzetí nehrát. Horší kombinací vzhledem k prognóze vyléčení je gambling s braním drog, neboť obě činnosti velmi rychle vyčerpávají finanční možnosti a fyzickou i psychickou schopnost takto komplikovanou životní dráhu ustát a poté vydržet frustrace v léčbě do zdárného vyléčení.“ (Kalina et al., r. 2003, s. 267).

Nebezpečná povolání

Mezi nebezpečná povolání zahrnujeme ta, u kterých je zvýšené riziko styku s výherními hracími automaty a také činnosti, u kterých jedinec hospodaří s větším množstvím financí. Může se jednat například o číšníky, majitele heren, techniky zprovozňující automaty v hernách, podnikatele, osoby odpovědné za finanční prostředky firmy a také jedince, kteří nemají pevnou pracovní dobu a mají stresující povolání.

Muži

Jak je všeobecně známo, muži mají větší sklony k jakýmkoliv hrám, potažmo dokazování si a měření svých schopností, dovedností, vědomostí. Muži také mají větší sklony k patologickému hráčství. U žen se gamblerství objevuje v menší míře, avšak dopady na rodinu jsou výraznější. Již ve Starém Římě bylo prohlášeno „Panem et circenses“, což znamená „Dejte lidem chléb a hry“. Výklad říká, že po předložení těchto potřeb jsou lidé manipulovatelní, jsou taženi, kam kolikrát ani nechtějí.

Profesionální hráči

Profesionální hráči jsou gambleři, kteří se naučili v hazardu „chodit“ a ovládají různé triky, podvody, díky nimž na hře dovedou vydělat. Tento stav platí jen do doby, než se z nich stanou patologičtí hráči. Poté hrají bezhlavě, nesmyslně riskují, nechávají v automatech více a více peněz.

Hyperaktivní děti s poruchou pozornosti

U těchto dětí se jejich nemoc projeví tím, že u automatů dokážou sedět mnohdy celé hodiny, i když v běžném životě jsou velmi živé, neudrží pozornost, vyrušují, potřebují pohyb. U těchto dětí se gamblerství rozvine díky dožadování se pozornosti.

Nezaměstnaní

Nezaměstnaní lidé hledají útočiště od reality, od nedostatku peněz, zkusí získat peníze hazardní hrou, čímž ale více ztrácejí, než získávají. Je ale nutné podotknout, že nezaměstnanost je spíše důsledek nezaměstnanosti, nežli její příčina.

1.5 Anonymní hráči

Svépomocná organizace Anonymní hráči (angl. Gambler Anonymous) vznikla ve Spojených státech Amerických po vzoru organizace Anonymních alkoholiků. U vzniku stáli dva muži, kteří měli zdrcující zkušenosti se závislostí na automatech, náhodně se potkali a jejich debaty vyústili v závěr, že je nutné změnit některé své povahové rysy a také nutnost dělat osvětu o prevenci, léčbě této závislosti a také předávat poselství naděje. Proto se roku 1957 uskutečnilo v Los Angeles v Kalifornii první setkání Anonymních hráčů.

Jedná se o organizaci, která spíše doplňuje profesionální léčbu, v žádném případě ji nechce nahradit. Setkávají se v ní muži i ženy, kteří navzájem sdílejí své zkušenosti se závislostí, léčbou a snaží se pomáhat stejně nemocným předejít recidivě. Členem může být každý, kdo má touhu a snahu přestat hrát. Nevybírají se žádné členské příspěvky, organizace je soběstačná díky dobrovolným příspěvkům.

Už členství v Anonymních hráčích je velkou odvahou, protože vstupem do organizace si hráči přiznávají, že jsou závislí, což pro mnohé gamblery není snadné. Ale právě přiznání závislosti se považuje za první krok k uzdravení.

Zde uvádím některé zásady jednoty uváděné v Programu jednoty Anonymních hráčů:

1. „Náš společný prospěch je na prvním místě, osobní údrava záleží na jednotě skupiny.
2. Naši vedoucí nejsou než důvěryhodní služebníci, nevládnou.
3. Jedinou podmínkou členství v Anonymních hráčích je touha přestat hrát.
4. Anonymní hráči mají navždy zůstat neprofesionální, ale naše střediska poskytující služby mohou zaměstnávat specializované pracovníky.
5. Anonymní hráči nemají určitý názor na zevní záležitosti, proto organizace Anonymních hráčů nesmí být vtahována do veřejných sporů.
6. Anonymita je duchovním základem Anonymních hráčů, který nám vždy připomíná, že principy je třeba stavět výše než osobnosti.“ (Nešpor, 2006, s. 74-75)

Český přední specialista na léčbu závislostí MUDr. Nešpor stál při vzniku Anonymních hráčů na Oddělení pro léčbu závislostí v Psychiatrické léčebně v Praze Bohnicích. Skupiny Anonymních hráčů jsou nyní běžnou praxí léčebného programu.

Setkání Anonymních hráčů probíhá v důvěrném duchu. Hráči se oslovují pouze jmény, o všem co se stane a řekne na sezeních, by se měla zachovávat mlčenlivost. Vedoucí (např. lékař) přečte dotazník Gamblers Anonymous (viz. příloha č. 1) a hráči se při kladné odpovědi hlásí. Toto není považováno za diagnostikování, ale jako motivační trénink. Poté je některý z přítomných hráčů vyzván, zda chce promluvit o svém problému. Dotyčný se nesmí přerušovat, skupina nehodnotí, pouze poslouchá a dobrou reflexí je doplnění podobných zkušeností jiným hráčem. Rozdíl mezi běžnou psychoterapeutickou skupinou a skupinou Anonymních hráčů je v tom, že Anonymní hráči nemluví obecně, ale přímo popisují svůj problém, nekritizují, nehodnotí.

V závěru této podkapitoly uvádím některé slogany Anonymních hráčů převzaté od mateřské organizace Gamblers Anonymous:

- Abstinovat právě dnes (Ona Day at a Time)- znamená, že abstinovat je nutné právě od této chvíle, abstinenci neodkládat.
- I tohle přejde (This too will pass) – většina nepříjemných záležitostí přejde (splácení dluhů, schovávání se před věřiteli, nedůvěra v rodině).
- Dívej se na věci z dobré stránky (Be positive) – snaha o pozitivní náhled na svět, hledání kladných, povznášejících stránek života.
- Napodobuj, až uspěješ (Fake It Till You Make It) – někteří hráči se nemusí vnitřně smířit s postupy, které organizace propaguje (dlouhodobá praxe je ukázala jako fungující). Hráč je nabádán, aby se jich, i přes vnitřní nedůvěru, držel.

1.6 Prevence

Počty míst, kde se s výherními hracími automaty můžeme setkat, vzrůstá. Proto také vzrůstá potřeba získat informace jaké společenské, ekonomické, psychologické dopady hráčství pro společnost představuje a jakým způsobem se společnost může proti tomuto škodlivému patologickému jevu bránit.

Prevence se dělí podle momentu zásahu do závislosti:

1. **primární prevence** - je dle mého názoru nejúčinnější, jedná se o předcházení samotného vzniku závislosti. Je známo, že primární preventivní působení je daleko efektivnější, než působení následné. Cílem primární prevence je odradit jedince od prvního sednutí k automatu. Může se zaměřit buď na celou populaci např. přes masmédia, na jednotlivé skupiny např. tematicky zaměřenými přednáškami nebo na hrožené jedince, jako jsou např. děti s problémovým chováním. Zahrnuje
 - zlepšení informovanosti o škodlivém působení hazardních her na zdravotní, rodinnou, ekonomickou stránku života,
 - dále posilování vědomí o právních normách a principech spojených s hazardem,

- a podpora zdravého způsobu života, tvořivého životního postoje s plnohodnotným žebříčkem hodnot.

2. **sekundární prevence** - jedná se o předcházení rozvoje závislosti u lidí ve fázi výher a prohrávání (viz kapitola 1.2). To znamená u lidí, kteří již vyzkoušeli hrací automaty a zjišťují následky hraní. V této fázi je dobré vyhledat odbornou pomoc. Sekundární prevence je obvykle v literatuře spojována s poradenstvím a léčením. Gamblerství je také spojeno s nemorálním získáváním financí, tedy i prodejem rodinných cenností. Kohout, ve své publikaci Jsem hazardní hráč uvádí: „Rád bych vám také poradil, abyste se vyhnuli zastavárnám obloukem. Neboť ten, kdo jednou do zastavárny vkročí, ten si na to strašně rychle zvykne. A ten, kdo si na to zvykne, zamotá se do své závislosti ještě víc, neboť si bude vědom toho, že když bude bez finančních prostředků, v zastavárně je snadno získá. Věřte mi, je to vlastně velmi nebezpečné. Proto vám radím, do zastaváren vůbec nechod'te!“ (Kohout, 2000, s. 24-25)
3. **terciární prevence** - je prevence, jejímž cílem je předcházet vážnému či trvalému zdravotnímu a sociálnímu dopadu. Má za úkol působit na hráče tak, aby se zabránilo recidivě a snížit pomoci zjemnit sociální propad. Převědeme-li terciární prevenci na výše zmiňované fáze gamblerství, bude se jednat o fázi zoufalství. Tato prevence je nejnákladnější a pro gamblera nejtěžší.

V rámci prevence vymezují pouze heslovitě možné prostředky působení:

- sdělovací prostředky (TV, rozhlas, tisk)
- tematicky zaměřené přednášky přizpůsobené věku skupiny (např. ve školách)
- debaty (jak formální tak neformální)
- výcviky asertivního chování (pomáhající např. v umění říci „ne“ kamarádům svádějícím k hazardu)

- nácvik sociálních dovedností (nácvik si představuji jako zlepšení postoje k druhým, dělání služby starším, vytváření dobré sítě mezilidských vztahů, odmítání hazardu, hledání odpovědí v čem je hazard nebezpečný)
- peer programy- jsou programy, které vedou či se na nich podílejí vrstevníci dané věkové skupiny.

Stejně jako u léčby je nutno uvažovat systémově. Proto je dobré zamyslet se nad hazardem z jednotlivých úrovní.

Úroveň jednotlivce - jednatel se vzdělává v oblasti závislostí, sám si preventivně dělá názory usvědčující hazard z neblahých následků a dělá osvětu svým blízkým.

Úroveň rodiny - rodina je základ, v ní člověk získává první informace, měla by být pro každého základem a zdrojem podnětů k zamyšlení jak o pozitivních, tak i negativních stránkách života.

Úroveň školy - jedním z mnoha úkolů školy je preventivně působit na žáky. Vždy záleží na vedení školy, jaký má postoj k preventivním akcím. V rámci školy je výhodou, že působí na více jednotlivců a zároveň mohou probíhat diskuze mezi žáky stejného věku.

Úroveň zaměstnavatelů - zaměstnavatelé mohou působit preventivními programy, v ČR ale není tato praxe příliš rozšířená.

Úroveň sdělovacích prostředků - sdělovací prostředky mají velikou sílu v ovlivňování masy. Mají možnost regulovat reklamu hazardních her, propagovat zdravý životní styl, informovat společnost o neblahém vlivu hazardu, o dopadu na společnost.

Úroveň provozovatelů heren - provozovatelé mají ze zákona zákaz povolit hru osobám mladším 18 let.

Úroveň společnosti - společnost v čele se zákonodárci má možnost regulovat hazardní hry na svém teritoriu, snižovat nabídku, tj. dostupnost heren a snižovat poptávku, tj. omezovat reklamu, nabízet lákavější možnosti zábavy. (Nešpor, 2006, s. 59)

1.7 Možnosti léčby

Léčba se řadí do terciární prevence, hráč má problém se hrou a uvědomuje si svoji závislost. Důležité je chtít najít pomoc a obrátit se na správné místo. V krátkosti uvádím základní 3 možnosti, kam se hazardní hráč může obrátit.

Telefonická pomoc - prvotní anonymní možnost je zavolat na krizové linky telefonické pomoci, které poskytují informace o dalších možnostech léčby.

Ambulantní léčba - pacienti dochází k odborníkovi buď na individuální, nebo skupinové terapie, lékař určuje podle závažnosti závislosti časnost terapií. Tento typ léčení nabízí řada zařízení, jako třeba ordinace pro léčbu závislosti, poradny pro manželství, pro rodinu, privátní psychologové. Doporučuje se najít zařízení v blízkosti bydliště. Důležitým momentem v tomto typu léčby je pravdomluvnost pacienta, upřímnost a důvěra k terapeutovi. Není možné pracovat s pacientem, který si závislost uvědomuje, ale ambulantní léčbu podstoupí pouze kvůli rodině a není sám přesvědčen o její efektivitě.

Ústavní léčba – ústavní léčba je dobrovolná, záleží na vůli pacienta, jak bude spolupracovat. Nastupuje v případech, že ambulantní léčba nestačí, v případech kde hrozí nebezpečí sebepoškození nebo závislost dospěla až do stádia, kdy pacient uvažuje o trestné činnosti. Oddělení zabývající se léčbou patologického hráčství jsou většinou přidruženy k protialkoholním a protitoxikomanickým oddělením na oddělení pro léčbu návykových poruch psychiatrické léčebny. Ve většině léčeben se léčí muži i ženy starší 18-ti let.

Léčba závislostí je náročná a dlouhodobá, trvá zpravidla 13 týdnů. Má své zákonitosti a pravidla, které je třeba dodržovat. Terapie spočívá v dodržování pevně daného režimu dne. Pacienti se účastní individuální a skupinové psychoterapie, vedou si deníky, do kterých každý den zaznamenávají své myšlenky a postřehy, zapojují se do pracovních aktivit. Tematické skupiny pomáhají získat lepší náhled na závislost, poskytují informace, které mohou být abstinujícím pacientům v dalším životě prospěšné. Stanice funguje na principu terapeutické komunity (léčebného společenství), kde se pacienti spolupodílejí na chodu oddělení (stanice). Na základě

spolusprávy pacienti rozhodují a spolupracují na zajištění části denního programu. Po absolvování úvodní části léčby mají pacienti možnost vycházek a návštěvy domova. Úspěšnost léčby se ukazuje při příjezdu z domova, v zjištění, zda pacient byl schopen „abstinovat“, tzn. nerecidivoval. Terapeutický tým je tvořen lékaři se specializací psychiatrie a klinickými psychology. Součástí terapeutického týmu jsou proškolené všeobecné sestry a sociální pracovníci. Léčba je plně hrazena zdravotními pojišťovnami (pacienti jsou v pracovní neschopnosti), pacient platí pouze regulační poplatky. Po ukončení ústavní léčby se doporučuje pokračovat v ambulantní léčbě. (<http://www.plbrno.cz/main.php?id=15>)

V této kapitole se ještě zmíním o člověku, který profesní dráhu věnoval závislostem.

Jedná se o našeho předního specialistu MUDr. Nešpora, který do roku 2006 byl vědeckým sekretářem Společnosti návykových nemocí České lékařské společnosti a to od jejího vzniku. Byl pověřen koordinací Evropského akčního plánu o alkoholu v České republice, spolupracuje se Světovou zdravotnickou organizací a dalšími mezinárodními institucemi. Od roku 1991 působí jako primář mužského oddělení závislostí Psychiatrické léčebny Bohnice a vyučuje na Subkatedře návykových nemocí Institutu pro další vzdělávání zdravotníků. Věnuje se józe a relaxačním technikám v mnoha publikacích (Léčivá moc smíchu, 2010, Veselá vykouknutí, 2010, Jóga a srdce, jóga a obrana, jóga a smrt, 2005 atd.). Mimoto napsal více než 30 knih o léčení návykových nemocí (Bažení, 1998, Návykové chování a závislost, 2003, Už jsem dost prohrál, 2006), ze kterých také ve své práci čerpám. Mnoho jeho prací je veřejně přístupno na internetu, takže i člověk, který se nechce s problémem svěřovat nebo získat o návykových nemocech informace, může si přečíst Nešporovy příručky, které jsou volně k dispozici. Toto počínání je v dnešním světě hlídaného autorského práva velice lidské.

2. Právní úprava v ČR

Základním právním předpisem vymezujícím pravidla loterie v České republice je zákon 202/1990 Sb., zákon o loteriích a jiných podobných hrách (dále jen loterijní zákon). Tento zákon vznikl v porevoluční době a prošel 10 novelami. Politická scéna v 90. letech asi neměla tušení, do jakých rozměrů se hazard rozvětví. Dále se k tomuto tématu váží zákony, jako např. zákon 565/1990 Sb., o místních poplatcích, 634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích, zákon 500/2004 Sb. správní řád. Loterijní zákon vymezuje následující oblasti:

Úvodní ustanovení

- co je loterie nebo jiná podobná hra, okolnosti, jež určují výhru, pravděpodobnost výhry
- kdo může být provozovatelem loterie, definuje účastníka loterie
- co může být předmětem výhry, za jakým podmínkem jsou povolovány provozy loterií, podmínka bezúhonnosti žadatele o povolení provozu loterie

Část 1. Loterie a tomboly

- povolování loterií a tombol, za jakých podmínek nelze povolit loterii a tombolu
- provádění loterií, co musí obsahovat texty losů
- jak musí probíhat slosování, vyúčtování loterie a tomboly

Část 2. Výherní hrací přístroje

- co je výherní hrací přístroj
- kde v místnosti může být umístěn
- definuje hernu
- dodržování zákazu hrám osobám mladším 18 let
- vymezuje místa, kde nesmí být povoleny výherní hrací přístroje
- instituce vydávající povolení k provozování výherních hracích přístrojů
- příjem do rozpočtu obce z části výtěžku výherních hracích přístrojů

- ustanovení definující, co musí obsahovat povolení k provozování výherních hracích přístrojů
- oprávnění orgánu, který povolen vydal, toto povolení změnit
- povinnosti provozovatele

Část 3. Kursové sázky

- povolení sázek, vydání oprávnění přijímání sázek
- povinnost předkládání vyúčtování z provozování kursových sázek finančnímu úřadu, zákaz kursových sázek osobám mladších 18 let

Část 4. Sázkové hry v kasinu

- povolení sázkových her v kasinu, schvalování žetonů ministerstvem
- povinnost kasina být vybaven zabezpečovacím a monitorovacím zařízením

Část 5. Dostihové částky

- pověření státu k provozování dostihových sázek
- použití výtěžku z dostihových sázek

Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

- náležitosti herního plánu
- pravomoci orgánů vydávající povolení
- které instituce vykonávají stavební dozor
- výše pokud za nedodržení zákona atd.

Jako preventivní zásah proti rozmachu hazardu v České republice můžeme vnímat § 17, odst. 11 zákona 202/1990 Sb. „Provozování výherních hracích přístrojů nesmí být povoleno ve školách, školských zařízeních, v zařízeních sociálních a zdravotní péče, v budovách státních orgánů a církví, jakož i v sousedství uvedených budov. Okruh vzdálenosti do 100 m od těchto budov může stanovit obec vyhláškou.“ Dále § 50, odst. 4 stejného zákona „Obec může stanovit obecně závaznou vyhláškou vydanou v samostatné působnosti, že výherní hrací přístroje mohou být provozovány pouze na místech a v čase vyhláškou určených, nebo stanovit, na kterých veřejně přístupných

místech v obci je provozování výherních hracích přístrojů zakázáno.“ Možnost vydání obecně závazné vyhlášky obce využily v hojném počtu.

Zároveň ale lobby provozovatelů do novely zákona o loteriích prosadilo v § 50, odst. 3 „Ministerstvo může povolit i loterie a jiné podobné hry, které nejsou v zákoně v části první až čtvrté upraveny, s tím, že v povolení budou všechny podmínky povolování podrobně stanoveny.“

I když se v zákoně hovoří pouze o výherních hracích přístrojích, vznikají nové modernější technologie, jako např. on-line sázení po internetu, sázení po telefonu, což hazardním hrám nahrává. Z tepla domova je možnost prosázet velké množství peněz i bez hotovosti. Bližší hracím automatům jsou videoloterijní terminály. Ty jsou povolovány Ministerstvem financí a to i na místech, kde jsou výherní hrací přístroje zakázány, jedná se např. o cukrárny, obchodní domy, pizzerie. U terminálů není omezena výše sázek, jak je tomu u výherních hracích automatů. Proto jsou ještě nebezpečnější, hrozí zde rychlejší prohra velké sumy.

„Provozovatelé hazardních her obešli celý zákon o loteriích a pomocí znaleckých posudků si na Ministerstvu financí prosadili, že loterijní zákon se na nové technické hry nevztahuje. První videoloterijní terminály prosadila v roce 2003 Sazka a.s. a zajistila si právní výklad s odborným posudkem, že terminál není výherní hrací přístroj, proto se na něj ustanovení zákona 202/1990 Sb., nevztahují a Ministerstvo financí pro jejich provoz může stanovit libovolné podmínky. Zdůvodněním zásadního průlomu do zákona 202/1990 Sb. byla snaha pomoci Sazce se splácením dluhu (pozn. na úvěr stavby nyní mediálně zviditelněné Sazka Arény). Mělo se jednat na několik let o jediný centrální interaktivní videoloterijní systém. Tohoto průlomu ale okamžitě využily i ostatní firmy a v současné době (pozn. v roce 2008) již vlastní licenci 23 firem a provozují 56 podobných centrálních systémů. Jsou už známy případy, kdy centrální systém funguje pouze v jednom městě, dokonce v jedné herně.“ (Novotný, 2008, s. 6-7)

„Dochází tak k paradoxním situacím. Například Praha v rámci boje s hazardem zakázala za poslední tři roky (pozn. od roku 2007 do 2009) přes dva tisíce mechanických automatů. Jenže ministerstvo za tu stejnou dobu povolilo přes pět tisíc

videoterminálů. Stejně jsou na tom i ostatní města. Například Litvínov, který se potýká se sociálními problémy, má nyní přes dvě stě terminálů.“(www.Domaci.iHNed.cz)

V podobné bezvýhodné situaci je i město Brno. „V pátek 8. října 2010 podal právní zástupce města Brna dlouho připravovanou kompetenční žalobu k Nejvyššímu správnímu soudu. Město se tak snaží získat pravomoc rozhodovat o povolování provozu všech výherních hracích přístrojů na území města, včetně tzv. videoloterijních terminálů. Dosud město rozhoduje pouze o hracích automatech, videoterminály povoluje ministerstvo financí. V současné době je ze strany městský částí povoleno v Brně přibližně 700 výherních hracích přístrojů a ze strany Ministerstva financí ČR 5 261 videoloterijních terminálů.“ (iBrnoNEWS - Brněnské Obchodní Noviny)

Povolováním videoloterijních terminálů dochází k porušování loterijního zákona v těchto směrech:

- § 17, odst. 4 – Nejvyšší vsazená částka na jednu hru činí 2 Kč, 5 Kč u výherních hracích přístrojů umístěných v hernách a 50 Kč, jsou-li umístěny v kasinech. Nejvyšší výhra z jedné hry činí 300 Kč, u výherních hracích přístrojů umístěných v hernách 750 Kč a 50 000 Kč, jsou-li umístěny v kasinu.

U videoloterijních terminálů nejsou omezeny ani výše vsazené částky ani výše výhry.

- již výše zmíněný § 17, odst. 11 – Provozování výherních hracích přístrojů nesmí být povoleno ve školách, školských zařízeních, v zařízeních sociálních a zdravotní péče, v budovách státních orgánů a církví, jakož i v sousedství uvedených budov.

Videoloterijní terminály jsou povolovány v blízkosti těchto institucí. Současný zákon je tak nedokonalý, že když si firma provozující videoloterijní terminál na Ministerstvu financí podá žádost, musí jí být vyhověno. Proti povolování videoterminálů a pro novelizaci loterijního zákona byla sepsána v roce 2008 Petice za regulaci hazardu v České republice požadující regulaci hazardu. K této

petici se může každý připojit na níže uvedené adrese, prozatím ji podepsalo 2.780 lidí. Petici připojují jako přílohu č. 3.

- § 43, odst. 7 – Loterie a jiné podobné hry, které nesplňují všechny podmínky tohoto zákona, nelze povolit.

Předešlé paragrafy ukazují, že terminály nesplňují zákonem předepsané podmínky a přesto jsou povolovány.

- § 47, odst. 1 – Orgán, který povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry vydal, je povinen ji kontrolovat. Orgán vykonávající státní dozor se může kdykoliv přesvědčit, zda loterie nebo jiné podobné hry se provozují za podmínek, určených v povolení a zda dodržují příslušné právní předpisy.

Stát, jako kontrolní orgán, nezajistil technickou kontrolu podle tohoto paragrafu.

Vliv lobby a propojenost s volenými orgány v ČR jsou očividné. „V roce 2009 provozovalo výherní hrací přístroje povolované obcemi 537 provozovatelů. Hry povolované Ministerstvem financí provozovalo 126 provozovatelů. Z provozovatelů her povolovaných Ministerstvem financí zaujímá největší místo na trhu společnost SAZKA a.s. s podílem 6,9% na vložených částkách. Více než polovina jejich příjmů ze hry pochází z hry Sportka. Druhou na trhu je společnost SYNOT Tip, a.s. (dříve SYNOT LOTTO, a.s.) s podílem na vložených částkách 4,5 %. Společnost se věnuje provozování kurzových sázek a technických her. Převážná část jejich tržeb plyne z provozování interaktivních videoloterních terminálů, jejichž je největším provozovatelem. Třetí největší společností je s 3,3 % společnost BONVER WIN, a.s., která se zabývá technickými hrami. Ta je zároveň třetím největším provozovatelem interaktivních videoloterních terminálů, u nichž se zvýšily vložené částky oproti minulému roku na dvojnásobek.“
(http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/loterie_statistika)

Skutečnost, že Ministerstvo financí neomezeně povoluje videoloterijní terminály, ničí obcím snahu o snížení hazardu na jejich území. Obce zakazují hazard a tak se připravují o nemalé částky do rozpočtů. Protože Ministerstvo financí povoluje terminály na stejném místě, kde je obce zakázaly, mohou obce ztratit motivaci k tomuto preventivnímu chování.

Příjmy společností provozující hazardní hry nejsou zdaňovány stejně, jak je to u běžných obchodních společností. Tyto společnosti neplatí daň z příjmu a jsou osvobozeny od DPH. Mají však povinnost dle § 4, odst. 2 loterijního zákona „Povolení se vydá, jestliže provozování loterií a jiných podobných her je v souladu s jinými právními předpisy, nenarušuje veřejný pořádek, je zaručeno jejich řádné provozování včetně řádného technického vybavení a bude-li na sociální, zdravotní, sportovní, ekologický, kulturní nebo jinak veřejně prospěšný účel použito částí výtěžku ve výši, která odpovídá tabulce stanovenému procentu, to je nejméně 6 % až 20 % z rozdílu, o který příjem provozovatele, tvořený všemi vsazenými částkami ze všech jim provozovaných her dle § 2 a § 50 odst. 3, které podléhají vyúčtování v účetním období, převyšuje výhry vyplacené sázejícím, správní poplatky, místní poplatky a náklady státního dozoru.“

Výše rozdílu v mil. Kč	do 50	50-100	100-500	500-1000	nad 1000
Stanovené % odvodu	6%	8%	10%	15%	20%

Zdroj: zákon 202/1990 Sb., zákon o loteriích a jiných podobných hrách.

Je však všeobecně známo, že odvody části výtěžku na veřejně prospěšné účely jsou často prostředkem ke korupci a daňovým podvodům. Společnosti se snaží odvrátit odevzdání tak vysokých odvodů, proto rozdělují své firmy na menší dceřiné společnosti a tím se dostanou do nižšího procentuálního pásma. Toto řešení není protizákonné, proto je státem tolerované.

„Na veřejně prospěšné účely jsou každoročně odváděny z hazardních her nezanedbatelné a celkem stabilní finanční prostředky. Např. v roce 2005 bylo odvedeno na veřejně prospěšné účely celkem 2,3 miliardy korun. Z těchto prostředků jsou hrazeny různé sportovní, sociální, kulturní a další obdobné projekty. Největší podíl plateb na veřejně prospěšné účely, a to bezmála ve výši 1,6 miliardy korun, bylo v roce 2005

použito na financování činnosti sportovních klubů. Druhým největším příjemcem odvodu na veřejně prospěšné účely jsou obce, které získaly do svých rozpočtů více než půl miliardy, tedy přibližně 25 % z celkových odvodů.“ (Novotný, 2008, s. 20-21)

Počet výherních hracích přístrojů roste díky vzrůstajícímu příjmu obyvatelstva a to hlavně ve městech, kde je největší klientela. Množství automatů narůstá hlavně ve sportbarech a v kasinech. A vzhledem k tomu, že i hrací automaty podléhají módě a určitému stereotypu, provozovatelé heren žádají o povolení pro jednotlivé přístroje na půl roku. Je zjištěno, že pravidelným hráčům se hrací přístroj na 3-6 měsíců stane stereotypním a tím pádem klesnou tržby z tohoto přístroje. Většina provozovatelů, kteří vlastní více heren, přístroje obměňují ve svých provozovnách. Navíc s novými trendy a technickými vymoženostmi 4 roky staré automaty nejsou žádány a tak se jich provozovatelé zbavují. Není divu, když jeden automat na sebe vydělá v herně za pouhý rok.

Velice výstižně shrnul českou legislativní scénu Novotný, J. „Provozování hazardních her soukromými subjekty tak, jak je v České republice legislativně nastaveno, je pro stát i pro obce značně nevýhodné. Dopady hazardních her na ekonomiku státu lze odhadnout na téměř 30 miliard ročně, výnos veřejných rozpočtů v posledním doložitelném roce 2007 je pouze ve výši 6 miliard korun. Tato práce (pozn. tento dokument) vyvrací hlavní argument příznivců hazardu, že zpřísněním jeho provozování by přišlo méně peněz do sportu a do veřejných rozpočtů. Zákonnodárci by měli najít odvahu k legislativním úpravám, které by deficitnímu státnímu rozpočtu v době, kdy se připravují ekonomické reformy, přinesly navíc 3,3 miliardy korun ročně. Zavedení transparentnějšího a lépe kontrolovaného zdanění by také zajistilo potřebný útlum hazardních her.“ (Novotný, 2008, s. 55)

3. Následky ohrožující rodinný a společenský život gamblera

3.1 Narušení důvěry v rodině

Závislost na výherních hracích automatech přináší spoustu negativních vlivů na hráče. Po psychické stránce jsou gambleři v soukromém životě apatičtí, skleslí, ztrácí energii, nesoustředění, jsou více unaveni, nemají takový zájem o přátele a koníčky jako před vznikem závislosti. Mohou pociťovat úzkost v některých případech vedoucí až k ztrátě smyslu života. Jsou to typické příznaky stresu a deprese. Snaha vyřešit zčarovaný kruh dluhů, pociťování bažení a zatajování finanční situace před blízkými vedou zákonitě ke lžím a výmluvám. Důvěra, která je základním pilířem manželství a vztahu vůbec, bývá narušena.

„Rodina je pak charakterizována jako systém z hlediska jejích funkcí:

1. biologicko-reprodukční funkce zajišťuje plození potomstva, uspokojování sexuálních potřeb,
2. ekonomická funkce vymezuje rodinu jako výrobní jednotku (v minulosti), dnes spíše jako prostor uplatňování různých strategií jejích členů, a to v rámci společného hospodaření,
3. socializační a akulturační, zajišťující výchovu dětí, předávání kulturních hodnot, vzdělávání, formování životního stylu,
4. emocionální, v níž jde o uspokojování citových potřeb o vědomí jistoty, uznávání a vzájemné podpory.“ (Mühlpachr, 2008, s. 152-153)

Po zjištění, že partner hraje automaty, je přirozené, že se zprvu snaží manželé/manželky chování gamblera omluvit, nepřikládat tomuto problému velkou váhu. Ovšem do doby, kdy nastane tzv. „break point“ (bod zlomu) a míra trpělivosti přeteče. Nastává stadium stresu, pro manžele/manželky velice těžké období, kdy zjistí, že jim partner lže do očí. Dokud nezjistí hmatatelné důkazy o jeho hráčství, snaží se mu věřit. Pak ale zákonitě dojde k rozhodnutí, jak se s tímto tlakem vyrovnat. Nejen

že se řeší finanční stránka, jak dluhy zaplatit, ale mnohem bolestivější je nedůvěra. Ve větší míře je právě partner gamblera nucen uvědomit i děti se situací v rodině a sofistikovaně jim sdělit, co gamblerství znamená a jaké může mít následky. Nemalé množství lidí tuto situaci nezvládne. Objevují se stavy zuřivosti, úzkost, panika, pocity beznaděje, které mohou vést u partnera k zneužití alkoholu. Jako vodítko k zjištění, zda partner hraje automaty, slouží dotazník „Žijete s patologickým hráčem?“, který uvádím v příloze č. 2.

Pro rodiny s dětmi je gamblerství mnohem těžší. Udržet míru úcty dětem ke gamblerovi je mnohdy zásadní věc. Navíc odmítat potřeby dětí je těžší, než když si bezdětný partner potřebné věci odřekne sám. V těchto situacích pomáhá udržet si sociální síť kolem sebe. Opora v jiných lidech, moci se svěřit a důvěřovat je důležitá. Partner gamblera tak získává pocit jistoty. Nepropadnout stresu či depresi, utužovat dobré mezilidské vztahy a dokonce odborníci doporučují udržet si nebo najít nové koníčky, při kterých odpadají myšlenky na gamblerství. Jsou případy, kdy se za patologické hráčství manžela/manželky partner stydí, zůstává doma, aby se někde neprořekl, trápí se sám. Toto není řešení.

Na děti situace v rodině působí špatně. Nedokáží problém pojmenovat a pokud trvá problém déle, může mít vliv na jejich duševní vývoj. Děti jsou čisté duše a mohou vinu špatné atmosféry v rodině přepisovat své vlastní neschopnosti, dávat za vinu sobě, že zlobily a tím narušily rodinnou pohodu. Dítě má být obeznámeno s problémem, vzhledem k věku a jeho psychické vyspělosti. Může se totiž stát, že když dítě neví o problému, který se děje doma, spíše inklinuje k rodiči gamblerovi, než k druhému rodiči, který je neurotický, ve stresu a který se nemusí vždy chovat mile k partnerovi gamblerovi. Dítě musí získat pocit, že se situace vyřeší, že za ni nenese odpovědnost a že má v rodičích, nebo alespoň v jednom, zastání a důvěru.

„Rád se bavím, chodím do kina, sportuji, ale vždy, když prohrají, mám strašné výčitky svědomí, jak se z toho dostanu. Kolikrát jsem měl udělat něco důležitého a místo toho jsem seděl v herně a prohrával peníze. Myslím, že tím trpí i moje dcerka, protože mám potom špatnou náladu a nevěnuji se jí tak, jak bych měl. (Patologický hráč, 18 let).“ (Nešpor, 2003, s. 26).

3.2 Rozvodovost

„Významnú úlohu pri začiatkoch hazardního hrania zohrávajú rovesníci. Hazardné hranie je často u adolescentov spojené s užívaním alkoholu, tabaku a marihuany. Väčšina patologických hráčov bola motivovaná k hraniu priateľmi a známymi. Hráči začínali hrať väčšinou v partii a postupne sa stávali hráčmi osamělými.“ (Hroncová, Kraus, 2006, s. 139)

Manželé/manželky majú možnosť výberu. Jak se říká: Každý svého štěstím strůjcem. Záleží na odolnosti každého jedince a také na vztahu, jaký manželé měli před vznikem závislosti. Podle těchto hledisek se musí rozhodnout, jakým směrem bude směřovat budoucnost vztahu. Zda partnera gamblera zavrhně hned na začátku, nebo mu pomůže. Při hledání řešení je vhodné vyhledat pomoc v manželské poradně. V případě, že partner gambler prohrává společné peníze, nepřispívá na děti a domácnost tak právní pomoc, nebo pro partnery gamblerů psychoterapie. Postoj partnera je vždy zásadní. Pokud se rozhodne bojovat s partnerovou závislostí, musí jít „cestou tvrdé lásky“, jak tuto cestu nazývá Nešpor. To znamená, že partner musí vyžadovat změnu chování, ne jenom sliby. Pevně stát za podmínkami, které jsou dány patologickému hráči. Mohou jimi být:

- zřízení jednoho bankovního účtu, kam bude vkládána i mzda hráče, omezený nebo žádný přístup hráče na účet, v případě potřeby většího obnosu domluva s partnerem
- podmínka, že o své závislosti bude informovat příbuzné (někteří rodiče partnerů hůře snáší špatné reference na své děti od jiných lidí, proto je lepší, když je „dítě“ informuje samo)
- v případě recidivy odchod partnera z domova a ujasnění přesných pravidel, za kterých se partner vrátí
- změna v zaměstnání, např. odevzdání pokladny, pokud to není nezbytné pro práci
- požadování změny zaměstnání, či přestěhování celé rodiny (v případech, kdy je hráč sváděn kamarády, nebo bydliště je blízko herny)

Průběh psychického a fyzického vypětí manželky bychom mohli shrnout do třech stádií:

Stádium popírání

Problémy ohledně hazardní hry partnera si žena nechává pro sebe. Hru omlouvá a považuje za náhodné epizody. Zjišťuje, že partner neplatí účty, proto dochází k finančním krizím. Nechává se umluvit a přijímá hráčovy omluvy, stále věří, že bude vše dobré. V této fázi žena situaci buď zvládá a dochází k uzdravování nebo situaci nezvládá a posouvá se do dalšího stádia.

Stádium stresu

Žena se cítí opuštěná, protože hráč tráví s rodinou méně času, je na všechno sama, dochází k hádkám. Snaží se situaci řešit tak, že mu klade požadavky a podmínky. Zároveň za něj platí účty a dluhy. Stydí se za partnera, snaží se vyhýbat rozhovorům o svých problémech a raději se vyhýbá přátelům a známým. V této fázi buď dojde k uzdravování, nebo k pokračování vývoje až do stádia vyčerpání.

Stádium vyčerpání

Žena čím dál více propadá depresi, hůře uvažuje, má zdravotní problémy, je apatická. Je nevyrovnaná, často se u ní střídají nálady. Častá je úzkost a panika. Následují pocity beznaděje, zhroucení, je uzavřená do sebe. V tomto stádiu je hrozba propadnutí alkoholu nebo jiným návykovým látkám. Situaci chce řešit rozvodem. (Nešpor, 2006, s. 54)

Pokud selžou všechny mechanismy a partner gamblera nemá psychickou sílu pokračovat v takovém vztahu, dochází k rozvodu manželství.

3.3 Nezaměstnanost

Průvodním jevem spojeným s gamblerským je nezaměstnanost způsobená prohrou svěřených peněz v zaměstnání, nesoustředěností v práci, časté absence, výmluvy, zneužití důležitých informací, nelegální získávání financí. Zaměstnavatelé, kteří v první

radě hledají spolehlivého zaměstnance zapadajícího do kolektivu, ztrácejí trpělivost a dochází k rozvázání pracovního poměru, v lepších případech dohodou.

S nezaměstnaností je spojeno mnoho dalších záporných projevů - nuda vedoucí k zahálčivému stylu života, hledání zábavy, odreagování, únik od problémů v rodině a vzniká uzavřený kruh, kdy se hráč lehce dostane do koloběhu alkohol, pseudokamarádi, automaty. V době nezaměstnanosti každý člověk bojuje s nedostatkem financí, což gambler může řešit tím, že zkouší vyhrát peníze v automatu. Opět vzniká uzavřený kruh - málo peněz - snaha o výhru - prohra - dluhy - strach - snaha dostat se lehce k penězům - hra...

„Ohrozené skupiny tvoria ťiž nezamestnaní, ktorí sú v zlej ekonomickej situácii. Nezamestnanosť je však u nich čstejšie dôsledkom hrania, než jej príčinou.“ (Hroncová, Kraus, 2006, s. 139)

3.4 Bezdomovectví

Z materiálního pohledu lze jako příčiny bezdomovectví chápat všechny faktory vyvolávající vznik bezdomovectví z finančních a materiálních důvodů. Nemusí být způsobeny jedincem samým. Mohou být způsobeny i náhodnými událostmi, jako jsou živelné katastrofy, vyhoření bytu či domu, ztráta příjmů či propuštění ze zaměstnání z důvodů snižování počtu zaměstnanců, vyhození z bytu novým majitelem. V případě gamblerství se ve většině případů jedná o zadluženost zapříčiněnou hraním. Při vzniku bezdomovectví vždy hraje roli kombinace různých faktorů a jen málokdy se dá hovořit pouze o jedné příčině. Kombinace mohou být různé a jednotlivé příčiny zde mohou být různou měrou zastoupeny. Vždy záleží na jednotlivém případě, které faktory zde hrají významnější roli a které jsou významné méně. (Vágnerová, 2008, s. 414).

V případě gamblerství bychom za původní faktory bezdomovectví mohli považovat hru spojenou s pitím alkoholu, či užívání jiných drog, dále rodinné problémy, rozvod, soudní majetkové vyrovnání, prohru všech financí a nemovitého majetku. Odbornou pomoc hráči vyhledávají, až když mají vysoké dluhy a hrozí jim rozpad rodiny. Běžný je dluh 700 000 korun. Neexistují statistiky, v kolika případech hraní

na výherních přístrojích končí bezdomovectvím. I přesto se domnívám, že by toto číslo nebylo vysoké a to pouze díky sociální podpoře, empatiím blízkých lidí.

Krádeže, kriminalita

Trestné činnosti se patologický hráč dopouští až poté, co se stal patologickým hráčem. Proto musíme rozlišovat mezi sociopatologickou osobností a patologickým hráčem. Sociopatologická osobnost páchá trestnou činnost ještě předtím, než začne hrát na výherních automatech. Bohužel i člověk s morálními zásadami ve chvílích úzkosti, ze strachu z nečistých půjček (od lichvářů) sám pomalu začne pomýšlet na myšlenku krádeží. V první linii je prodej společného rodinného majetku (elektronika, šperky) a prohra společných peněz.

„Kriminalita se během minulých desetiletí stala masovým sociálním jevem. To se týká zejména kriminality majetkové, která představuje téměř 80 % veškeré registrované trestné činnosti. (Skutečnost bude zřejmě ještě vyšší, protože značná část majetkových trestných činů není policejním orgánům nahlášena). Kriminalita se koncentruje zejména do velkých měst a průmyslových aglomerací s vysokým počtem anonymních a migrujících osob. To ostatně potvrzují i kriminální statistiky Policie České republiky, podle kterých více než polovina všech registrovaných trestných činů je spáchána ve dvaceti městech, v nichž žije necelá třetina obyvatel státu. Městské obyvatelstvo je ohrožováno zejména pouliční kriminalitou, krádežemi, vloupáním, krádežemi aut a předmětů z aut a loupežemi. Při trestné činnosti se zvyšuje samoučelná brutalita a bezohlednost. Na významu nabývá trestná činnost s drogami či jinými závislostmi. Mění se i profil pachatelů, kteří se již markantněji neliší od průměru celé populace. Zvyšuje se podíl prvopachatelů a pachatelů, jejichž trestná činnost, byť někdy závažná, bývá epizodického charakteru.“ (Mühlpachr, 2008, s. 130)

„Náklady na vyšší nemocnost a léčbu lidí v okolí patologického hráče i patologického hráče samotného rostou. Rostou sociální náklady. Dochází ke značným škodám v souvislosti s nižším vzděláním a horším zdravotním stavem dětí. Časté zneužívání alkoholu a drog u hráčů i u osob ve společné domácnosti je pro společnost nežádoucí stejně jako majetková trestná činnost a náklady s ní spojené. O tom,

že existuje souvislost mezi patologickým hráčstvím a kriminalitou, svědčí opatřovací charakter trestné činnosti u patologických hráčů (tj. krádeže, zpronevěry, podvody, neplacení dluhů, loupeže, vloupání, vydírání). Wheeler a spol. (2007) zjistili souvislost mezi hustotou heren a majetkovou trestnou činností v příslušné oblasti. Častou komplikací jsou také dlouhodobá nezaměstnanost a bezdomovectví s jejich negativními společenskými důsledky.“ (<http://www.cepros.cz/rodice/nazory-odborniku.html>)

Z hlediska trestního se jedná především o trestnou činnost, která má majetkový charakter, nebo majetkový výnos. Pachatele této trestné činnosti lze rozdělit do několika skupin:

- a) osoby, které páchají trestnou činnost související přímo s provozováním hazardních her (nelegální provozování hracích automatů, neoprávněné provozování loterie a dalších sázkových her a osoby, které umožňují hraní na výherních hracích automatech dětem a mladistvým)
- b) gambleři dopouštějící se trestné činnosti, která je především majetkového charakteru a je směřována vůči rodině, okolí, přátelům
- c) v dalších případech se jedná o zaměstnance kasin, heren, krupiéry, kteří páchají trestnou činnost tím, že kráčí zisky, kradou apod.
- d) osoby, které zneužívají závislost u jiných osob a tímto páchají trestnou činnost přímo na hráčích. Takovou trestnou činností je například lichva, pohlavní zneužívání, prostituce, vydírání, krádeže. Pokud jde o případy mladistvých gamblerů, je vždy spojena s ohrožováním mravní výchovy mládeže (krádeže, zpronevěry, loupeže, poškozování cizí věci, ale i vraždy).

4. Praktická část

4.1 Kazuistika

Kazuistik s touto tematikou nalezneme spousty v životě kolem sebe, v knihách, na internetu. Všechny příběhy mají společné znaky, i když každý individuální případ může mít jiný průběh i konec.

Ve své praktické části uvádím 2 kazuistiky s cílem potvrdit či vyvrátit hypotézu: „Domnívám se, že patologické hráčství negativně ovlivňuje rodinný život.“

Kazuistika č. 1

Jako první uvádím osobní životní příběh. Ve čtrnácti letech jsem se seznámila o 4 roky starším klukem. Začali jsme spolu chodit. Po skoro 6 letech jsme se vzali z mého přesvědčení, že je to ten pravý, v kostele. Rodiče s námi souhlasili a vzhledem k tomu, že Petrovi rodiče postavili dům a opustili zařízený byt, který nám chtěli přenechat, tak se svatba i z jejich strany očekávala. Před manželstvím jsme společně nebydleli.

Hned na úvod musím uvést, že Petr byl velmi společenský, rád se bavil, pravidelně chodíval za kamarády, což je v mladém věku běžné. Po svatbě jsme se tedy nastěhovali do bytu po rodičích a začalo společné soužití. Již před svatbou, když jsme šli například na kuželky nebo za jinou zábavu, tak si sedl k výherním hracím přístrojům. Někdy stačilo, když v nich prohrál 200 Kč, jindy až 800 Kč. Vzhledem ke svému povolání, měl u sebe k dispozici finanční hotovost. V té době jsem tuto záležitost brala jako styl zábavy, sám po chvilce dokázal přestat. Když trávil čas se mnou, nehrál.

V době našeho chození, bylo to po revoluci, se začalo rozbíhat soukromé podnikání. Petr byl v tomto směru houževnatý a nebál se rizika, navíc měl podporu jak finanční tak morální v rodičích. V začátcích prodával ve svém obchodě zeleninu, pak světelná zařízení na diskotéky, posléze se vrhl do obchodu s kávou a také spolupracoval s firmami dovážejícími různé druhy oříšků. V obchodě se mu dařilo a měl všechny

schopnosti, které potřebuje dobrý obchodník. Jen mu scházely vlastnosti jako skromnost a umění dobře hospodařit s financemi.

Asi po 2 letech manželství se začaly dít věci, kterým jsem jako důvěřivá manželka, nepřikládala větší váhu. Jednou mi po návratu domů z práce popisoval, jak mu zloději vykradli služební automobil, kde měl uschovanou tržbu s 10.000 Kč. Nechtěl volat policii, vzhledem k tomu, že auto neměl řádně zabezpečené. Po nějaké době popisoval situaci, jak v obchodě, kam běžně jezdil nabízet zboží, jednal s vedoucí ohledně objednávek, pak se rozloučil a zapomněl na pultu tohoto obchodu svoji peněženku s velkou hotovostí.

Časem se ale finance ztrácely i jiným způsobem. Začal si půjčovat od lichvářů, jednou vzal i svému otci z trezoru hotovost. Věřím, že i vykradení bytu během naší dovolené zapříčinil některý Petrův věřitel. Ztratily se cennosti, výpočetní technika, hotovost, byt byl k nepoznání.

Když vezmeme v úvahu, že mě v té době bylo okolo 22 let, tak není divu, že jsem mu všechny jeho omyly, ztráty a lži věřila. Byla jsem důvěřivá, naivní. Zašel dokonce tak daleko, že vybral bez mého vědomí společné úspory a tvrdil, že potřeboval pokrýt finanční náklady ve firmě. Možná v tu dobu se začala jeho závislost řešit. Zprvu si závislost nepřipouštěl, ani nechtěl. Myslel, že hraní může kontrolovat. Nesčetněkrát mi sliboval a přísahal, že automaty nechá. Dohodli jsme se, že bude dostávat pouze menší hotovost na svačiny. Netrvalo dlouhou a vždy přišla nová rána.

Například v neplacení nájemného. Došla upomínka o nezaplacení nájemného a služeb na byt za poslední dva měsíce. Bylo mi slíbeno, že vše urovná. Po půl roce se objevila další upomínka, již s upozorněním, že celá věc bude předána soudu. Upomínky, které přišly mezitím, jsem našla schované.

Několik měsíců pracoval Petr pro soukromou firmu jako obchodního zástupce. Když bylo potřeba, rozvážel nabízené zboží a také inkasoval tržby, pokud měl obchodník hotovost. Jak jsem se již zmiňovala, byl velice přátelský, rád se seznamoval s novými lidmi. S majiteli této malé firmy se také hned spřátelil, několikrát jsme byli

na společné akci či dokonce na dovolené. Ani to mu morálně nezabránilo, aby tržby prohrával v automatech. Až od majitele jsem se dověděla o Petrových výmluvách, že peníze vrátí. Po rozvázání pracovního poměru si hledal práci. Vzpomínám si, jak vědomě lhal, že si práci našel jako obchodní zástupce. Výhodou tohoto zaměstnání byl automobil. Nicméně, ten jsem nikdy neviděla. Ráno vstal a předstíral, že jede do práce, večer přijížděl. Tvrdil, že měl na autě technickou závadu, proto s ním nemohl jezdit. Nová práce byl výmysl. Byl směšný už i kamarádům, protože si nepamatoval komu a co zalhal. Navíc začal zanedbávat i svůj zevnějšek.

Většina případů hrazení dluhů měla společného jmenovatele - tchána, který vzniklé dluhy platil. Byl majitelem prosperující firmy. Nicméně jeho dobrosrdečnost také měla své hranice. Mnohokrát jsme celou věc řešili společně s rodiči Petra. Tchán se nakonec rozhodl, že zaměstná Petra ve své firmě, aby ho měl pod kontrolou. Zprvu pracoval v kanceláři, aby byl pod neustálým dohledem. Ale protože bylo potřeba objíždět zákazníky, bylo mu dáno auto a tím i volný nekontrolovaný čas.

Po čase se objevila půjčka od instituce, která nabízela tyto služby bez jakýchkoliv dokladů o příjmech nebo jiných jistin. Další půjčka se objevila od bankovní instituce, kde jsme měli účet, jednalo se o několik desítek tisíc korun.

Epizody se opakovaly. Když jsem zjistila, že někde dluží peníze, nebo neodevzdával tržby, následoval rozhovor. Celé čtyři roky byly o odpouštění, slibech, dalších lžích a výmyslech. Ve snaze vyhnout se exekucím jsme museli někde sehnat finance na prohrané částky. Petrovi rodiče zpočátku byli trpěliví, vstřícní. Došlo to ovšem tak daleko, že sám tchán navrhl, že syna udá na policii a nebude ho dál sponzorovat. Do jaké míry si ovšem byl Petr vědom své nemoci, své neschopnosti přestat sám hrát, své sebereflexe, jsme mohli jenom odhadovat. Celková prohraná částka se vyšplhala velice mírným odhadem na 1.500.000 Kč. Jelikož jsem neměla zkušenosti s typy závislostí, nevěděla jsem si rady. Nakonec jsme se s tchánem usnesli, že nejlepší cesta bude přes Protidrogovou poradnu v Brně. Petr začal chodit na terapie zpočátku velmi intenzivně, byla mu předepsána sedativa a při terapiích rozebírali s psychologkou jeho stavy a pocity, jak silné má nutkání hrát, jak se vypořádává s placením dluhů. Několikrát jsem byla přizvána, abych se vyjádřila k určitým postojům. Terapie byla plánovaná asi na dva roky. Časem však manžel začal terapie vynechávat a vymlouval

se na zaneprázdněnost. Nakonec přestal do poradny chodit úplně.

Moje pocity z jeho léčby byly vesměs rozporuplné. Myslím si, že Petr neuváděl celou pravdu, nechtěl říct úplně všechno, snad doktorce nedůvěřoval, nebo snad nevěřil, že je závislým člověkem na výherních hracích přístrojích.

Mezitím jsem si našla odpolední brigády, abych získala další finanční prostředky k zabezpečení chodu domácnosti. Nemám pocit, že by jeho závislost vznikla z důvodu nespokojenosti v rodině, stresu z práce či jiných životních komplikací. V jeho případě to byla forma zábavy, hledání vzrušení, něčeho odlišného od běžných aktivit, zabytí volného času, spojené s kamarády a také od mládí volnosti po finanční stránce, jistotou, že rodiče ho finančně podpoří.

Po pětiletém manželství jsem se rozhodla odejít. Myslím, že to byla pro Petra velká rána, ale v 25 letech jsem nebyla člověk vyzrálý na řešení tak závažných problémů. Z mé strany dostal mnoho možností, podporu měl jak ve mně, tak v rodičích i v sourozenci. Odjela jsem do zahraničí na půl roku pracovat jako vychovatelka. Vnitřně jsem cítila, že se k manželovi nevrátím. Měla jsem ho ráda, ale úcta se vytratila spolu se všemi lži. Po návratu jsem se nastěhovala k mým rodičům. Ve společném bytě už bydlela jeho nová přítelkyně, zámeček byl vyměněný, neměla jsem přístup do bytu. Zažádali jsme o rozvod.

Při majetkovém vypořádání jsem nepožadovala velkou částku jako odstoupení od bytu. Jako odpověď jsem dostala směnku podepsanou tchánem na 200.000 Kč, s vysvětlením, že polovina dluhu je moje. Měla jsem pocit bezradnosti a neúcty k lidem, se kterými jsem tvořila rodinu. Byla jsem donucena podepsat, že se vzdávám společného bytu. Směnku pak přebral celou Petr. Vzhledem k tomu, že jsme chtěli smluvní rozvod, dohodli jsme se a rozvod proběhl na jedno stání.

Po několika letech jsem požádala o církevní rozvod. Po výslechu svědků, prostudování materiálů, psychologických testů týkajících se mé osoby, jsme církevně rozvedeni. Tato kapitola života se za mnou zavřela, díky ní si více vážím čestných lidí kolem sebe, podpory ze strany rodiny a přátel.

Kazuistika č. 2

„Pan Josef by státní zaměstnanec, měl dvě dospívající děti a poměrně spokojené manželství. Protože byl schopný a iniciativní, tak ve svém služebním postavení na policii poměrně rychle postupoval a dosáhl i slušného ocenění od svých přímých nadřízených. Již od základní školy vykazoval tendenci občas se předvést, což se kromě jiného projevovalo i v jeho sklonech ke zvýšené „světáckosti“. Vysoká míra sociability podpořená výbornými komunikačními schopnostmi jej v zaměstnání v době po listopadu 1989 předurčila pro boj s novými formami zločinnosti. Jeho veliká adaptabilita, kombinační schopnosti, značná komunikativnost, schopnost organizovat, řídit apod. mu umožnily, že se stal velitelem menší pracovní skupiny. Protože působil v okresním městě v blízkosti hranic, setkal se s nejrůznějšími druhy nejen „lokální kriminality“. Některé složitější případy překračovaly hranice regionu a dokonce i hranice státní. Policista Pepa se tak spolupodílel na vyšetřování „praní špinavých peněz“, daňových úniků v kauzách s lehkými topnými oleji, organizovanou prostitucí a v neposlední míře i na vyšetřování prodeje a distribuce drog. Velmi často pracoval v terénu a samozřejmě se začal stále více a více kontaktovat s prostředím, kde se provozovala i hazardní hra.

Protože patřil mezi muže, kteří vždy potřebují dávat najevo, že jsou „IN“ tak kladně reagoval na nejrůznější pobídky, aby to také zkusil. Byl interaktivním „světákem“. Ničeho se nebál, všemu rozuměl a také vše uměl. Poměrně rychle se zorientoval a začal hrát. Bohužel měl zpočátku štěstí a přišel si relativně k velmi „slušným penězům“. Relativnost výšky prvních výher byla dána velikostí částky, kterou dostával jako mzdu za svoji v té době již více jak dvacetiletou sužbu u policie. Protože byl „dítě štěstěny“, tak se mu zpočátku podařilo několikrát vyhrát. Množství peněz, kterými najednou disponoval, bylo pro něj ohromující.

Začal se díky své povaze okamžitě jinak chovat a hlavně jinak utrácet. Jeho život na „vysoké noze“ se mu začal líbit a když se mu peněz v daném okamžiku nedostávalo, tak si zašel zahrát. S pohybem v novém prostředí se okolo něj začali pohybovat i jiní lidé, protože někteří věděli, že pracuje na kriminálce, začali si jej předcházet. Pokud se mu nepodařilo právě vyhrát a peníze neměl, tak mu je půjčili. Po dobu necelého roku

se mu dařilo dluhy splácet a současně i nadstandardně žít. Pozvolna se ale začala objevovat období, kdy se i delší dobu hráčsky moc nedařilo. Dluhy začaly narůstat. V první fázi se vše snažil řešit tím, že potají, aby o tom manželka nevěděla, vybíral peníze, které měli na stavebním spoření. Když vše prohrál, „vyluxoval“ účet, který společně s prarodiči vytvořili pro lehčí start dětí. Manželka se v té době o rodinné finance vůbec nezajímala. Dvacet let to nepotřebovala, neboť na manžela bylo do té doby 100% spolehnutí. Vůbec netušila, že manžel prohrál všechny úspory, neboť ani nevěděla, že manžel hraje.

Manžel za celou dobu manželství díky svému zaměstnání pobýval často mimo domov a jeho služby přes noc u nich nebyly žádnou výjimkou. I když se Pepovi již delší dobu nedařilo a jeho dluhy závratně rostly, on stále hrál. Věřil, že se k němu zpátky vrátí štěstí, jako tomu bylo v době jeho začátků. Věřil tomu o to intenzivněji, protože se cítil daleko kvalifikovanější a i mnohem zkušenější, než tomu bylo v období počáteční fázi. V okamžiku, když již peníze neměl kde získat a rozprodáváním majetku by se vše prozradilo manželce, začali na Pepu tlačit „kamarádi“, od nichž měl vypůjčené peníze. Původně mu sice půjčili bez stanovení lhůty splacení, když ale tito lidé začali tušit, že by jejich „úvěry“ mohly zůstat nesplaceny, začaly se pod nejrůznějšími záminkami domáhat vrácení peněz. Pepa se tak dostal do velkého psychického tlaku, který se snažil řešit ještě větším nárůstem hraní.

V době, kdy byl téměř na dně, se na něj nakontaktoval člověk s lukrativní nabídkou. Slíbil mu velkou částku peněz za „choulostivou“ informaci, kterou mohl získat na svém pracovišti. Pepa z počátku odmítal učinit něco, co on sám naprosto zavrhoval. Protože však tlak na jeho osobu ze strany „věřitelů“ stále sílil, nakonec po velkém rozvažování informaci poskytl. Peníze, které získal, však nepostačily na pokrytí dluhů, a tak se rozhodl, že část z nich použije na jejich další „rozmnožení“. Dostal novou možnost zahrát si na vysoké úrovni a ukázat všem, jak moc to vlastně skutečně umí. Vše skončilo tragicky. Prohrál všechny peníze, které do té doby nepoužil na uhrazení dluhů. Celkové dluhy se zásadním způsobem nesnížily. Tím, že poskytl důležité informace, došlo v jeho životě k dalšímu zásadnímu obratu. Po poměrně krátké době se dotyčný člověk objevil znovu a za novou důležitější formaci nabídl víc. Možnost získat peníze na hru převážily a Pepa již tak dlouho neváhal. Potřeba různých „údajů“ rostla, peníze takto získané také. Pepa mohl opět rozjet svoji slibně započatou dráhu úspěšného hráče

a věřil, že vše, co do té doby prohrál, dostane zpět i s patřičným ziskem. Protože mu v práci vše procházelo, začal se cítit bezpečněji a měl stále menší výčitky svědomí. „S jídlem roste chuť“. Pepa začal svým kamarádům různé službičky i aktivně nabízet. Stále více se díky svým možnostem zapojoval do organizovaného zločinu.

Vše u něj vyvrcholilo v době, kdy byl prováděn policejní zásah na překupníky nelegálně dovezeného nealkoholického zboží (cigarety a alkohol). Údajně se dostal k tašce s větším obnosem peněz (o velikosti peněz se stále pouze spekuluje). Pepa všem tvrdil, že nikde žádné peníze nebyly. Okradený překupník a jeho společník nezávisle na sobě shodně vypovídali něco naprosto odlišného (dokonce se i shodovali na množství postrádaných peněz). Po této události se Pepa raději rozhodl na vlastní žádost policii opustit. Odchodem od policie se vše samozřejmě nevyřešilo. Manželka, která v závěru jeho hráčské kariéry již tušila, že její manžel v „něčem lítá“, jej nezavrhl a podala mu pomocnou ruku. Její podezření výskytu velkých problémů se potvrdilo v okamžiku, kdy se manžel začal skrývat a přestal chodit spát domů. Tajně přespával na chatě svého kamaráda, kterému jedinému nedlužil (ten totiž o jeho sázení věděl a nikdy mu na hraní nebo na duhy peníze nepůjčil/. Několik týdnů po odchodu od policie se Pepa rozhodl řešit splácení dluhů prodáváním majetku. Manželka na jeho návrh přistoupila a tak se s některými věřiteli vypořádal. Asi tak po půl roce získal nekvalifikovanou práci a již několik let splácí dluhy. V současné době zcela abstinuje a naprosto se vyhýbá jakémukoliv sázení. Netroufá si odhadnout, kolik peněz celkově prohrál. Jen za chalupu, kterou byl nucen prodat, obdržel 2,5 milionu korun. Celou částku použil na zaplacení části svých dluhů. Věří, že se nikdy nestane recidivistou a děkuje své manželce za vytvoření kvalitního zázemí.“ (Prunner, 2008, s. 206-208)

4.2 Interpretace poznatků z kazuistiky a porovnání s teoretickou částí

Filosofie hry na automatech není pomáhat lidem. Sami zástupci provozovatelů, výrobců a organizací podporujících sázkařský průmysl, tedy odborníci hovoří o automatech, jako o věci či činnosti, na které se nedá zbohatnout, nepřináší štěstí, ani to není možné vzhledem k nastavení programu uvnitř hracích přístrojů.

„Výherní automat je vlastně počítač mající ve svém programu matematický model hry. Grafické prvky na obrazovce nebo na kotoučcích jsou jen jakýmsi ukazatelem

stavu, ve kterém se počítač nachází. V jaké poloze se kotouče zastaví tedy nezáleží na náhodě, ale na úvaze počítače. Každý výherní stroj prochází zkušebnou, garantující formu osvědčení, že přístroj vyhovuje zákonům o hrách a loteriích. Do programu jsou zabudovány logické obvody, které porovnávají skutečnou výhernost s povolenou, ale není ničím stanoveno, po jak velkých diferencích provedou korekci. Ovšem v kroku sto tisíc her musí být alespoň šedesát tisíc výher. Některé modernější přístroje mají možnost zásahu několika mikropřepínačů po dvou procentech směrem vzhůru. To zvyšuje atraktivitu přístroje na trhu. Přitom ale výhernost neznamená podíl vhozených a vyplacených peněz. Je to jen statistika vyhraných výher v celkovém počtu. Tržba záleží na chování gamblera. Příklad: při osmdesátiprocentní výhernosti vydá gambler sto korun a získá zpět osmdesát. Ty znovu vloží do hry a získá šedesát čtyři. Když to tak dělá ještě čtyřikrát, získá dvacet šest korun a to stále při osmdesátiprocentní výhernosti. K pošetilosti hráče přispívá i to, že při třísté výhře automat zahraje melodii. Jestliže se počítadlo na panelu blíží tomuto číslu – většina hráčů hře neodolá.“ (Marhounová, Nešpor, 1995, s. 85-86)

V praktické části jsem nastínila životní zkušenosti gamblera a jeho rodiny. V prvním případě i přes snahy udržení manželství gamblera, narušeno nedůvěrou, letitými špatnými zkušenostmi, skončilo. Není známo, jakým směrem se dále ubírá život gamblera, zda hraje či ne. Založil novou rodinu, má malé dítě, bydlí nyní s rodiči v jednom domě, i když v samostatné bytové jednotce. Gamblerství mu jistě do života nic dobrého nepřineslo. V druhém případě se rodina udržela, ale provazy důvěry byly též narušeny. Hráč se snaží abstinovat, vyhýbá se hernám. I když úspěšně, abstinence je běh na dlouhou trať, na celý život. Vždy bude muset překonávat craving, který se může vynořit v situaci, kdy to nebude očekávat. Může se stát, že půjde kolem známé herny, nebo potká kamaráda, který ho zavede do herny, kde nutkává silná touha po hře zvítězí nad jeho velkými plány, předsevzetími, sliby. Víím, že dvě kazuistiky nejsou reprezentativním vzorkem, však získat intimní informace od gamblera je velice složitý proces.

Lze tedy zkonstatovat, že praktická část koresponduje s teoretickou částí. Potvrzuje se, že průvodní jevy gamblerství, dopady na manželky, děti, další osoby, které s ním tráví volný čas, snížení životní úrovně popsané v teoretické části, jsou ničující, přináší stres nejen gamblerovi, ale i blízkým lidem.

Závěr

Závěrem bych chtěla shrnout své poznatky ohledně závislosti na hracích automatech. Z výše uvedených kazuistik a mnoha dalších pramenů popisujících tuto závislost je zřejmé, že automaty jsou návykové a škodlivé stejně jako drogy. Blízcí gamblera poznají jeho nemoc až po jednom roku hraní. „Se závislostí na automatech se v Česku dnes léčí o 15 procent víc lidí, než tomu bylo ještě před šesti lety. Lékaři jich napočítali celkem 1 383. "To jsou ale jen oficiální případy. Odhadujeme, že ve skutečnosti po Česku běhá až padesát tisíc lidí s tímto problémem. To je pořádně velký trh pro padesát psychiatrů, kteří se specializují na léčbu závislostí," upozorňuje ředitel Psychiatrické léčebny v pražských Bohnicích Martin Hollý.“ (<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=649556>)

Pokud odhad MUDr. Hollého je správný a za předpokladu, že jeden gambler negativně ovlivní život 15 lidem, pak jednoduchými počty dojdeme k závěru, že gamblerství zanechává stopy na 750.000 lidech jenom v naší republice. Jedná se o manželky, partnerky, děti, rodiče, kamarády, věřitele. Toto číslo je alarmující a je to silná argumentace, proč je nutná regulace výherních hracích přístrojů. Nikoli zákaz, ale omezení. V případě zákazu by vznikaly černé herny a černý trh a hracími automaty. Troufám si ale tvrdit, že snížením počtu heren, kasin, míst s hracími přístroji by poklesl i počet závislých, kterým se hazard ve větších městech podsouvá na každém kroku.

Negativní dopady na rodinu jsou nezvratné. Potvrzuje se tedy hypotéza, kterou jsem si kladla na začátku mé práce: „Domnívám se, že patologické hráčství negativně ovlivňuje rodinný život.“ Lze tak usuzovat z domácích i zahraničních teoretických i praktických poznatků. Na stránkách Gamblers Anonymous nalezneme i odkaz na odnož tohoto spolku a tou je Gam-Anon (angl. anon- ihned, okamžitě). Organizace, která sdružuje a pomáhá manželkám, družkám, rodičům, přátelům, dětem gamblerů, je založena na duchovních principech a napomáhá dobrovolníkům odpovědět na základní čtyři otázky:

- 1) Jaká a o čem je moje úloha (role) manželky (rodiče, milujícího člověka) k patologickému hráči?
- 2) Jak mohu nejlépe pomoci lidem v Gamblers Anonymous?
- 3) Jestliže můj blízký pokračuje ve hře na automatech, jak s tím žít?
- 4) Jak se mohu naučit přijímat a rozumět božímu záměru, který má se mnou?

Velice hezky se na těchto stránkách píše, že Gam- Anon se věnuje budování a ochraně klidu, vyrovnanosti. Laický překlad: Setkávání v Gam- Anon pro Tebe (manželku gamblera) může znamenat místo, kam můžeš přinést své nynější problémy. Můžeš je položit na stůl, dívat se na ně, křičet kvůli nim, smát se, být nazlobený, nebo cokoliv, co s ním chceš dělat. Věříme, že na konci setkání budeš schopen se zbavit břemene, ulehčit si od problému a budeš moci jít domů a dívat se na situaci jinou perspektivou. (<http://www.gam-anon.org/purpose.htm>)

Cílem mé práce bylo nejen upozornit na situaci v hazardním odvětví, ale snaha o pozitivní pohled na tuto problematiku. Jistě se najde ve společnosti vůle tuto závislost potlačit a snaha o preventivní kroky vedoucí k utlumení tohoto „koníčku“ v našich rodinách, potažmo státě. Bylo by vhodné, aby se zlepšila i prevence již na základních školách a informovanost celé naší společnosti. I když zásady navržené v této práci nepomohou již závislým gamblerům, mohu mít velký vliv na jednotlivce balancující mezi hrou a spokojeným životním stylem a na jejich spokojené rodiny.

Resumé

Bakalářské práce se věnuje problematice závislosti na výherních hracích přístrojích, zejména vlivu gamblerství v rodině na klima rodiny. Hlavní osu tvoří rodinné problémy, negativní sociální aspekty jako je rozvodovost, negativní vliv na děti a manželky gamblerů, nezaměstnanost, bezdomovectví, kriminalita. Dále se věnuji bažení, prevenci gamblerství, nejvíce ohroženým skupinám, statistickým údajům, organizovanou skupinou Anonymní hráči.

V práci jsou uvedena obecná fakta o vzniku patologického hráčství, jsou zmíněny i fáze gamblerství, které doprovázejí hráče v případě přiznání si závislosti. Náročnou kapitolou je právní úprava v České republice, která v současné době gamblerství nahrává. V mnoha případech se opírám o odbornou literaturu. Hluběji se také zabývám léčbou hráčů, možnými druhy léčby. Teoretické poznatky jsem se snažila nakonec potvrdit nebo vyvrátit prostřednictvím kazuistik uvedených na konci práce.

Anotace

Špičáková Věra: *Patologický hráč a vliv na rodinu (Bakalářská práce).*

**Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut
mezioborových studií, 2011, 46 stran**

Práce Patologický hráč a vliv na rodinu se věnuje problémům spojených s gamblerským. Pojednává o následcích, popř. rozpadu rodiny díky hracím automatům, uvádí další možné sociální dopady, dále se zabývá právní legislativou a v praktické části poskytuje autentický náhled do života gamblerů.

Klíčová slova

Gamblerský, patologický hráč, závislost, anonymní gamblers, loterijní zákon, sociální dopady, videoterminál, výherní hrací přístroje.

Annotation

Špičáková Věra: *The compulsive gambler and influence on family (Bachelor's work).* University of Tomáš Baťa Zlín, Faculty of humanity studies, Institute of Interprofessional studies Brno, 2011, 46 pages.

The bachelor's work The compulsive gambler and influence on family deals with the problems connected with gambling. It treats the consequences, eventually breaking-up family due to gambling machines, it presents other possible social impacts, further it considers legal questions and in the practical part enables an authentic sight into some gamblers' lives.

Key words

Gambling, compulsive gambler, addiction, Gamblers Anonymous, the law of lottery, social impacts, video terminal, gambling machine.

Seznam použité literatury

- 1) Zákon 202/1990 Sb., zákon o loteriích a jiných podobných hrách.
- 2) Hroncová, J., Kraus, B. Sociální patologie pro sociálních pracovníků a pedagogů. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta Banská Bystrica, 2006. ISBN 80-8083-223-4.
- 3) Kalina K. et al. Drogy a drogové závislosti. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-8673405-6.
- 4) Kohout P. Jsem hazardní hráč aneb zpověď gamblera. Praha: Grada Publishing, spol. s r.o., 2000. ISBN 80-7169-958.
- 5) Linhart, J. Slovník cizích slov pro nové století. Český Těšín: FINIDR s.r.o., 2007. ISBN 8073280056.
- 6) Marhounová J., Nešpor K. Alkoholici, fetišti a gambleři. Praha: Empatie Národní centrum podpory zdraví, 1995. ISBN 8090161898.
- 7) Mühlpachr, P. Sociopatologie pro sociální pracovníky. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-069-2.
- 8) Nešpor, K., Csémy, L. Bažení (carving) Praha: Sportpropag. 1998.
- 9) Nešpor, K. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071788317.
- 10) Nešpor, K. Už jsem prohrál dost. Praha: Sportpropag, 2006.
- 11) Novotný, J. Studie hazardních her v České republice a navrhované změny. Praha, 2008.
- 12) Prunner, P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. ISBN: 978-80-7380-074-1.
- 13) Vágnerová, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7367-414-9.
- 14) iBrnoNEWS - Brněnské Obchodní Noviny, ze dne 12. 10. 2010.
- 15) www.Domaci.iHNed.cz ze dne 12. 4. 2010
- 16) http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/loterie_statistika_56217.html ze dne 20. 10. 2010
- 17) http://www.pramenyzdravi.cz/7606574/Pocet-lidi-kteri-se-leci-z-gamblerstvi_roste.php ze dne 24. 11. 2010
- 18) <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html> dne 17. 1. 2011

- 19) http://www.uzis.cz/taxonomy_vtn/term/125 ze dne 17. 1. 2011
- 20) <http://www.uzis.cz/rychle-informace/pece-pacienty-diagnozou-f630-patologicke-hracstvi-ambulantnich-luzkovych-zarizenich> ze dne 17. 1. 2011
- 21) <http://www.plbrno.cz/main.php?id=15> ze dne 22. 1. 2011
- 22) <http://www.cepros.cz/rodice/nazory-odborniku/rizika-hazrdnich-her.html> ze dne 21. 3. 2011
- 23) <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=649556> ze dne 25. 3. 2011
- 24) <http://www.gam-anon.org/purpose.htm> ze dne 27. 3. 2011
- 25) <http://www.stophazardu.cz/index.php/stranka/6> ze dne 29. 3. 2011

Seznam příloh

1. Dotazník na patologické hráčství organizace Gamblers anonymous
2. Dotazník: Žijete s patologickým hráčem?
3. Petice za regulaci hazardu v České republice

Příloha č. 1

Dotazník na patologické hráčství organizace Gamblers anonymous

Odpovídejte prosím pouze „ano“ nebo „ne“, podle toho jestli je pravdivá odpověď bližší „ano“ či „ne“.

1. Ztrácel jste často kvůli hře čas?
2. Učinila hra váš život doma nešťastný?
3. Poškodila hra vaši pověst?
4. Cítil jste při hře výčitky svědomí?
5. Hrál jste někdy proto, abyste získal peníze, jimiž byste zaplatil dluhy nebo vyřešil finanční těžkosti?
6. Zmenšilo ran vaši ctižádost a výkonnost?
7. Když jste prohrál, měl jste pocit, že se musíte co nejdříve vrátit a vyhrát, co jste prohrál?
8. Když jste vyhrál, měl jste silnou touhu se ke hře vrátit a vyhrát ještě víc?
9. Hrál jste často tak dlouho, dokud jste neprohrál poslední peníz?
10. Půjčil jste si někdy proto, abyste financoval hru?
11. Prodal jste někdy něco, abyste financoval hru?
12. Nechtělo se vám používat peníze ze hry pro normální účely?
13. Způsobila hra to, že jste se nestaral o prospěch rodiny?
14. Hrál jste někdy déle, než jste měl původně v úmyslu?
15. Hrál jste někdy, abyste unikl trápení a starostem?
16. Spáchal jste někdy, nebo jste někdy uvažoval o spáchání nezákonného činu, abyste financoval hru?
17. Působí vám hra potíže se spaním?
18. Vedly hádky, nespokojenost nebo zklamání k tomu, že se objevila touha hrát?
19. Když se na vás usmálo štěstí, cítil jste touhu to oslavit pár hodinami hry?
20. Uvažoval jste někdy o sebezničení v důsledku hry?

Spočítejte kladné odpovědi.

Patologický hráč většinou odpoví kladně na 7 nebo více otázek.

Příloha č. 2

Dotazník: Žijete s patologickým hráčem?

1. Často vás rozčiluje, že na vás někdo vymáhá účty?
2. Je partner často mimo domov na dlouhou dobu bez vysvětlení?
3. Promarnil někdy partner čas určený k práci hazardní hrou?
4. Máte pocit, že se mu nedá věřit, co se týče peněz?
5. Sliboval partner, že s hazardní hrou přestane, žádal vás, abyste mu dali šanci, ale zraje znova a znova?
6. Hrál někdy déle, než původně zamýšlel a dokud neprohrál poslední peníze?
7. Vracel se partner k hazardní hře, aby vyhrál zpět to, co prohrál nebo aby vyhrál víc?
8. Hrál někdy partner proto, aby vyřešil finanční situaci nebo nerealisticky čekal, že by hazardní hra mohla přinést rodině blahobyt a bohatství?
9. Půjčoval si peníze, aby s nimi hrál nebo zaplatil dluhy z hazardní hry?
10. Utrpěla jeho pověst kvůli hazardní hře až do té míry, než se dopustil nezákonného jednání, aby financoval hazardní hru?
11. Dostala jste se někdy do situace, že jste musela ukrývat peníze na domácnost, protože jinak by zbytek rodiny neměl co jíst a co na sebe?
12. Prohledáváte jeho oblečení nebo náprsní tašku, když je k tomu příležitost, nebo jinak pátráte po tom, co dělá?
13. Schovává partner peníze?
14. Pozorovala jste u hráče povahové změny v souvislosti s tím, jak se zvyšuje jeho hraní?
15. Lže Artur opakovaně, aby zakryl nebo popřel hazardní hraní?
16. Vyvolává ve vás partner pocity viny, aby na vás přenesl zodpovědnost za své hazardní hraní?
17. Snažíte se předvídat partnerovy nálady nebo přebírat vládu nad jeho životem?
18. Byl někdy partner rozladěný a depresivní kvůli hazardní hře, někdy až na hranici sebevraždy?
19. Přivedlo vás někdy jeho hazardní hraní až k tomu, že jste vyhrožovala rozvodem?

20. Máte pocit, že váš společný život je něco jako noční můra?

Spočítejte kladné odpovědi.

Jestliže jste odpověděla kladně na šest nebo více otázek, žijete patrně s patologickým hráčem. (Poznámka: dotazník mohou použít i partneři patologických hráček).

Příloha č. 3

Petice za regulaci hazardu v České republice

My, níže podepsaní, se obracíme na poslance, senátory a členy vlády, aby se neprodleně začali zabývat vážností dlouho neřešené situace na zbytněném trhu s loteriem a jinými hazardními hrami v České republice. Voláme po přijetí nového zákona, který výrazným způsobem přispěje k omezení negativních jevů (kriminalita, praní špinavých peněz, vytváření hráčských závislostí, rozvracení rodin, domácí násilí, ohrožení psychického vývoje dětí a mládeže, sebevraždy, bezdomovectví, zvyšující se obchod s drogami, prostituce a další), které na společnost a obce provozováním hazardu dopadají. Chceme zákon, který tak jako v řadě zemí lépe ochrání ty z nás, kteří svodům hazardu těžko odolávají, a jejichž situace a chování potom dopadá na jejich rodiny, děti, zaměstnavatele a tím i na celou společnost. Chceme zákon, který nám pomůže dostat hazard z našich obcí a měst.

Jsme nespokojeni s tím, že v posledních letech dochází k nežádoucímu nárůstu počtu heren a kasin, že se zvyšují bezpečnostní rizika a kriminalita spojená s hazardními hrami, že režim odvodu části výtěžku na veřejně prospěšné účely je neprůhledný a benevolentní. V souvislosti s chybějícím nastavením pravidel a nástupem nových technologií se negativní dopady ještě urychlují. Zpřísnění předpisů, které se týkají hazardních her, by uvítali nejen rodiče a běžní občané, ale také naprostá většina českých patologických hráčů. Snížení dostupnosti hazardních her na úroveň, která je běžná ve většině zemí světa, by jim totiž usnadnilo překonání jejich problému. Je udivující, že Česká republika nemá na rozdíl od jiných států Evropy a světa zpracovány dopady hazardního hraní na obyvatelstvo. Jsme přesvědčeni, že peníze, které stát i obce z hazardu prostřednictvím daní, poplatků a odvodů získají, nepokrývají ani zdaleka náklady, které na řešení jeho následků musí veřejné rozpočty vynakládat.

Proto urychleně požadujeme přijetí nového zákona, který:

- výrazně sníží dostupnost hazardních her
- zavede odebrání licence za umožnění hry mladistvým

- umožní obcím rozhodnout o tom, zda hazardu na svých ulicích poskytnou místo, či nikoliv
- zakáže nepřetržitý provoz heren, kasin a sázkových kanceláří
- zřídí celostátní registr osob, které z vlastního rozhodnutí nebo z rozhodnutí soudu nemají do heren, kasin a sázkových kanceláří přístup a kterým nesmí být umožněna hazardní hra
- progresivně zdaní i zpoplatní tento druh podnikání, zajistí transparentnost a kontrolovatelnost využívání odvodů na veřejně prospěšné účely
- zamezí konfliktu zájmů mezi firmami a příjemci odvodů na veřejně prospěšnou činnost
- zavede celostátní veřejně přístupný registr odvodů
- zajistí důslednou kontrolu s přísnými postihy za porušování tohoto zákona

Tato petice vznikla v Brně 28. dubna 2008.

Komentář k jednotlivým bodům požadovaným v petici:

- **Výrazně sníží dostupnost hazardních her.** Zde není komentář potřeba, cíl je jasný.
- **Zavede odebrání licence za umožnění hry mladistvým.**

Pro dospívající jsou hazardní hry zvláště nebezpečné, patologické hráčství vzniká rychleji, u těchto dospívajících je také vyšší riziko zneužívání drog.

- **Umožní obcím rozhodnout o tom, zda hazardu na svých ulicích poskytnou místo, či nikoliv.**

V současné době obce můžou rozhodnout pouze o zákazu „výherních“ automatů na svých ulicích. Nijak nemůžou ovlivnit umístění mnohem nebezpečnějších loterijních videoterminálů. Je třeba, aby byl hazard omezen z centrální úrovně a aby o zbytku rozhodovaly obce samy. Přesto, že ani toto není ideální stav (protože bude záležet na osvědčení jednotlivých měst), praxe, kdy by o povolení kasina na konkrétní ulici v konkrétní obci rozhodoval nějaký úředník z Prahy by byla mnohem horší. Obcím brzo dojde, že obcházení zákona o loteriích má už takové rozměry, že jejich dosavadní příjmy z hazardu budou prudce klesat.

- **Zakáže nepřetržitý provoz heren, kasin a sázkových kanceláří.**

Velmi důležité! Právě pro patologické a asociální hráče je typické hraní přes noc. Zoufalý hráč bez prostředků vracující se za po půlnoci domů představuje velké riziko z hlediska kriminality. Toto omezení je nutné do doby, než bude zavedena registrace hráčů.

- **Zřídí celostátní registr osob, které z vlastního rozhodnutí nebo z rozhodnutí soudu nemají do heren, kasin a sázkových kanceláří přístup a kterým nesmí být umožněna hazardní hra.**

Osvědčilo se v zahraničí, pomáhá to lidem, kteří mají problém se svodům hazardu ubránit a kteří nejsou schopni hernu opustit, dokud všechno neprohrají. Je to rovněž pomoc pro jejich rodiny i veřejný zájem z hlediska prevence kriminality. Svou registraci mohou zrušit sami hráči, sociální pracovník, soudy.

- **Progresivně zdaní i zpoplatní tento druh podnikání.**

V současné době se firmy zdanění i zpoplatnění dokáží úspěšně vyhýbat.

- **Zajistí transparentnost a kontrolovatelnost využívání odvodů na veřejně prospěšné účely.**

Tyto odvody slouží k uplácení veřejného mínění a jsou zneužívány k vlastnímu obohacování firem přes spřízněné nadace. Sazka má 7 % trhu a platí miliardu, zbytek trhu platí druhou a celkový odvod při neustálém růstu odvětví klesá!

- **Zamezí konfliktu zájmů mezi firmami a příjemci odvodů na veřejně prospěšnou činnost.**

- **Zavede celostátní veřejně přístupný registr odvodů.**

Předchozí tři body jsou důležité, protože sice dle zákona mají společnosti provozující hazard odvádět 6 % na veřejně prospěšnou činnost, praxe je ovšem taková, že velká část těchto peněz končí opět v rukou provozovatelů hazardu přes jimi zakládané nadace a občanská sdružení, případně v akciových

společnostech. Bezpochyby se dá předpokládat, že část těchto peněz slouží ke korupci.

- **Zajistí důslednou kontrolu s přísnými postihy za porušování tohoto zákona.** Opět není třeba komentář, v současné době je naprosto nedostatečná kontrola hraní mladistvých, kontrola přístrojů (zda jsou nastaveny, tak jak mají být, nedostatečná kontrola využívání odvodů na veřejně prospěšnou činnost apod.).